

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN STATÜSÜNÜ ETKİLEYEN UNSURLARIN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ TEMELİNDE İNCELENMESİ¹

INVESTIGATION OF TEACHERS 'VIEWS IN THE BASIS OF THE FACTORS
AFFECTING THE STATUS OF TEACHING PROFESSION

Fatih BOZBAYINDIR²

Öz

Tüm milletler eğitim sistemlerini daha iyi hale getirmek için sürekli bir çaba içerisindeyler. Eğitim sistemlerinin en önemli ve vazgeçilmez unsuru olan öğretmenlerin içinde bulunduğu toplumda algılanış biçimi ve statüsü öğretmen kalitesini dolaylı olarak da eğitim sistemini etkilemektedir. Saygınlığı ve statüsü zamana göre farklılık gösteren öğretmenlik mesleği artık profesyonel bir meslek olarak tanımlanmaktadır. Bir ülkenin geleceğini belirleyen öğretmenlerin toplum içindeki statüsü öğretmenliği tercih edecek kişiler ve mesleği icra eden kişiler üzerinde etkili olabilmektedir. Bu çalışmanın amacı öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu ve olumsuz etkileyen olay ve durumları öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda değerlendirmektir. Bu çalışma nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasıdır. Çalışma grubu 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Gaziantep Nizip ilçesinde görevli öğretmenlerden oluşturulmuştur. Araştırmada görüşme yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Veriler betimsel, içerik ve frekans analizi yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde nitel veri analiz programı (ATLAS.ti 6) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu etkileyen olay ve durumlar; eğitimin kaliteli olması, öğretmenin mesleki ilke ve değerlere uygun davranması ve aile ve öğrencilerin olumlu görüşleridir. Araştırmada öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkileyen olay ve durumların; maddi getirisinin az olması, özlük haklarının yetersizliği ve mesleği olumsuz etkileyen medya yayınlarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen görüşlerine göre öğretmen mesleğinin statüsünü güçlendirmek için yapılması gerekenler; mesleğin sosyo-ekonomik yönünü geliştirme, mesleğin toplumsal değerini artırıcı çalışmalar yapma ve özlük haklarında iyileştirmeler yapmadır.

Anahtar Kelimeler: Meslek, Öğretmenlik Mesleği, Statü

Abstract

All nations are constantly striving to improve their education systems. The perception and status of teachers in the society, which is the most important and indispensable element of education systems, affects the quality of teachers indirectly. The teaching profession, whose dignity and status differ over time, is now defined as a professional profession. The status of teachers in the society that determines the future of a country can have an impact on people who prefer teaching and those who perform the profession. The aim of this study is to evaluate the events and situations that affect the status of teaching profession positively and negatively according to the opinions of teachers. This study is a case study of qualitative research patterns. The study group consisted of teachers working in Gaziantep Nizip district in 2015-2016 academic year. Semi-structured interview method was used in the research. Data were analyzed using descriptive, content, frequency and percentage analysis technique. Qualitative data analysis program (ATLAS.ti 6) was used for data analysis. As a result of the research events and situations that positively affect the status of the teaching profession are; the quality of education, the teacher's profession to act in accordance with the principles and values and positive views of the family and students. In the research, the events and situations that negatively affect the status of teaching profession are; low financial returns, insufficiency of personal rights and the publications of the media adversely affecting the profession. According to the views of teachers; what needs to be done to strengthen the status of the teacher profession; improve the socio-economic aspect of the profession, carry out studies to increase the social value of the profession and improve personal rights.

Keywords: Profession, Teaching Profession, Status

¹ Bu Çalışma 3. Uluslararası Eğitim, Uzaktan Eğitim ve Eğitim Teknolojileri Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Gaziantep Üniversitesi, fatihbozbayindir@gmail.com, Orcid: 0000-0001-5293-0955

GİRİŞ

Öğretmenlik mesleği, tüm toplumlarda sosyal, ekonomik, kültürel ve politik yönden değerlendirildiğinde çok önemli işlev ve sorumlukları olan bir meslektir. Eğitim birçok alan (sosyal, hukuk, politika, ekonomi gibi) ile etkileşim halinde olduğundan dolayı eğitim sisteminin en önemli paydaşlarından olan öğretmenin kalitesi ve toplum içindeki değeri ve statüsü diğer alanlardaki gelişmeleri de etkileyecektir. Bu açıdan değerlendirildiğinde öğretmenlik mesleği profesyonellik gerektiren özel mesleklerden biridir (Taşgın ve Sönmez, 2013). Öğretmenlik mesleğini daha iyi tanımlamak için öncelikle meslek kavramını açıklamaya ihtiyaç vardır. Meslek; sosyal, ekonomik, bilim ve teknolojik boyutları olan bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu bir iş bölümü olup ve toplumdaki hizmetlerin yürütülmesindeki işbirliğinden veya iş paylaşımından doğmaktadır (Oktay, 1991; Ayas, 2009). Meslek; belli bir eğitim ile kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iştir (Türk Dil Kurumu, 2019). Öğretmenlik, birçok ülkede 19'uncu asırdan itibaren bir meslek olarak nitelendirilmeye başlanmıştır (Gönülaçar, 2016). Her mesleğin belli değer ve ölçütleri vardır. Bir mesleğin gerektirdiği yeterlikleri ve eğitim biçimi diğer mesleklerden farklılık göstermektedir. Günümüzde öğretmenlik özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olarak kabul edilmektedir (Şişman, 2014). Çünkü bir mesleğin tanımındaki temel öğeler öğretmenlikte vardır. Bunlar, öğretmenlerin toplumda önemli bir işlevi yerine getirmesi, ciddi bir yetişme dönemi gerektirmesi, meslekî ve sistematik uzmanlık bilgilerine dayanması, genellikle bazı etik ilkelerinin ya da davranış kurallarının bulunmasıdır (Azar, 2011; Akyüz, 2012). Öğretmenlik bir meslek olarak kabul edilmelidir. Çünkü öğretmenlik uzman bilgisi ve becerisi gerektiren, titiz ve sürekli bir çalışma yoluyla edinilen ve sürdürülen bir kamu hizmeti şeklindedir. Ayrıca, öğretmenlik mesleği sorumluluğunda olan öğrencilerin eğitimi ve refahı için kişisel ve kurumsal sorumluluk duygusu gerektirir (ILO–Unesco, 2008). Pek çok meslek için olduğu gibi, öğretmenlik mesleği için de örgün bir eğitimden geçme ve diploma sahibi olma zorunluluğu vardır. Bu nedenle günümüzde öğretmenlik; alanda uzmanlık, mesleki formasyon ve üniversite diploması gerektiren kendine özgü profesyonel bir meslek statüsü kazanmaya başlamıştır (Karamustafaoğlu ve Özmen, 2004). Öğretmenlik mesleğine işlevi, önemi, görevleri ve toplum içerisindeki konumu gibi farklı bakış açıları ile yaklaşılması, ortaya çıkan tanımların farklılaşmasına neden olmaktadır (Nakip, 2015). 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği olarak açıklanmaktadır. Öğretmenlik, eğitim örgütlerindeki bir konumu ve o konunun öngördüğü davranışlar setini oluşturan, konunun statü, görev ve ilişkilerini ifade eden, insan yetiştirme mesleğidir (Üstüner, 2006; Çelikkaya, 2009). Öğretmenlik bireysel, sosyal, kültürel, bilimsel, teknolojik boyutlu profesyonel statüde bir eğitim mesleğidir (Titrek, 2006). Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin mektep, medrese ve muallim, müderris anlayışından sanayileşen ve modernleşen dünyada ilerleyebilmek için modern bir öğretmen yetiştirme sistemine dönüşmesi, bu amaçla örgün eğitim halini alması ve günümüze kadar gelebilmesi için düzenlemeler getirilmiş, yenilikler yapılmıştır (Aras & Sözen, 2012). Öğretmen yetiştirmek için Osmanlı İmparatorluğundan başlayarak çeşitli kurum ve kuruluşlar açılmıştır. Bunlar açılış tarihleri itibariyle Orta Öğretmen Okulu (1848), Erkek İlk Öğretmen Okulu (1868), Kız Öğretmen Okulu (1870), Yüksek Öğretmen Okulu (1874), Öğretmen Kaynağı Okulu (1875), İstanbul Üniversitesi (1900), Öğretmen Okulu (1906), Ana Öğretmen Okulu (Mart 1914), Kız Üniversitesi (Eylül 1914) olarak sıralanabilir (Cüçük, 2015). Cumhuriyet döneminde 1924’te öğretmenlik mesleği yasayla tanımlanmış ve öğretmen eğitimine verilen önem Atatürk’ün “Öğretmenler sizin başarınız Cumhuriyetin başarısı olacaktır” sözleri ile anlam kazanmıştır. Cumhuriyet dönemi boyunca öğretmen okulları, köy enstitüleri, eğitim enstitüleri, iki ve dört yıllık eğitim enstitüleri, yüksek İslam enstitüleri, ticaret ve turizm yüksek öğretmen okulları,

eğitim bilimleri fakültesi, yüksek öğretmen okulları gibi öğretmen yetiştiren kurumlar kurulmuştur (Ayas, 2009).

Öğretmenlik geçmişi insanlık tarihi kadar eski olan bir meslektir. Çünkü öğretmenlik mesleği toplumsal hayatın bir ürünüdür. Öğretmen, içinde yaşamış olduğu toplumun değerlerini gelecek kuşaklara aktaran ve aynı zamanda toplumun gelişmesini ve ilerlemesini, çağdaşlaşmasını sağlayan önemli bir güçtür (Oktay, 1991). Diğer bazı mesleklerden farklı olarak geniş bir insan kesimiyle ilişki ve etkileşim içinde yerine getirilen bir meslek olan öğretmenlik, sadece okul ve sınıf ortamında öğrencilerle değil, okul dışında veliler ve toplumla da iç içe olan bir meslektir. Bu sebeptendir ki öğretmenlik mesleği, bilinçli bir şekilde seçilmesi gereken, toplumsal sorumluluğun üst düzeyde taşındığı bir meslektir (Çelikten vd., 2005; Özsoy vd., 2010). Ülkelerin kalkınması ile toplumun refah seviyesi, öğretmenlerin iyi yetiştirilmesine ve görevlerini en iyi şekilde yerine getirebilecek meslekî ve kişisel niteliklere sahip olmasına bağlıdır. Çünkü nitelikli öğretmen davranışları öğrenme eylemlerinin niteliğini de etkileyecektir (Yetim ve Göktaş, 2004; Özkan, 2012). Hiç bir eğitim modeli, o modeli işletecek personelin niteliğinin üzerinde hizmet üretmez. Bundan dolayı bir okul, ancak içindeki öğretmenler kadar iyidir denilebilir (Bozdoğan vd., 2007).

Öğretmede bulunması gereken bir takım özellikler, yeterlilikler, rol ve görevler vardır. Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü 2017 yılında öğretmen yetiştirme ve geliştirme sürecindeki paydaşlara temel bir referans olması açısından öğretmenlik mesleğinin genel yeterliliklerini açıklamıştır. Bu yeterlilikler; meslek bilgisi (Alan bilgisi, alan eğitimi bilgisi ve mevzuat bilgisi), mesleki beceri (Eğitim-öğretimi planlama, öğrenme ortamları oluşturma, öğretme ve öğrenme sürecini yönetme, ölçme ve değerlendirme) ve tutum ve değerler (milli, manevi ve evrensel değerleri gözetme, öğrenciye yaklaşım, iletişim ve işbirliği, kişisel ve mesleki gelişim) şeklindedir (Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, 2017). Öğretmen bilişsel, duyuşsal ve kişilik yönünden bir takım özelliklere sahip değildir. Bu özellikleri; iletişim becerisine sahip olma, anadilini düzgün konuşma, mesleğini sevme, içinde yaşadığı toplumun ve evrensel değerleri tanıma, entelektüel yönü gelişmiş, eşit ve objektif eğitim ile ilgili sorunları bilimsel yöntemlerle araştırma, öğrencilerin beklenti ve gereksinmelerini dikkate alma, planlı çalışma, eğitim-öğretim ortamını düzenleme, yenilik ve gelişmelere açık olma ve farklı kültürlerle duyarlı olma şeklinde sıralayabiliriz (Çelikten vd., 2005; Titrek, 2006; Çelikkaya, 2009; Oktay, 2011; Şişman, 2014).

Weber statüyü farklı düzeylerde gösterilen saygı olarak tanımlamaktadır (Hargreaves vd., 2007). Statü, bir anlamda toplumun kendi üyelerini konumlandırması, onlara bir anlam ve değer yüklemesidir. Sosyal statü, bir bireyin veya bir grubun bir sosyal prestij ölçeğinde işgal ettiği konumu ifade eder (Verhoeven vd., 2006). Her mesleğin toplum içinde bir algılanış biçimi ve statüsü olduğu gibi öğretmenlik mesleğinin de toplumdan topluma değişiklik gösteren statüleri vardır. Global öğretmen indeksine (2018) göre öğretmenlik mesleğinin statüsünün ülkeden ülkeye çok farklılaştığı görülmektedir (Dolton vd., 2018). Öğretmenlerin statüsü, her ülkedeki eğitime verilen önemi anlamada önemli bir sorgulama alanıdır (Fwu ve Wang, 2002). Toplum içinde öğretmenlik mesleğine atfedilen statü mesleği icra eden kişilerin çalışma kalitesini ve verimliliğini etkilediği gibi mesleği seçmede ve mesleğe kaliteli bireylerin girmesinde de etkili olabilmektedir. Çünkü yüksek statü prestijli mesleklere saygı duyulur ve imrenilir (De Wet, 2016). Bir toplumda öğretmenlerin saygınlık statüsü, öğretmenlerin kazançlarının diğer meslekler ile karşılaştırılması, ebeveynlerin çocuklarının öğretmen olmalarını isteme düzeyleri, öğrencilerin ve ebeveynlerin öğretmenlere duydukları

saygı, toplumun eğitim sistemlerine güvenme derecesi gibi değişkenler ile belirlenmektedir (Göker ve Gündüz, 2017). Bunu destekleyen bir araştırmada sendikalardan algılanan sosyal statü sırasına göre beş meslek seçmeleri istenmiştir. Bu meslekler; mühendislik, tıp doktorluğu, hemşirelik, polislik ve öğretmenlik. İlk sırada tıp doktorluğu gelirken öğretmenlik mesleği üçüncü sırada yer almıştır. Araştırmada öğretmenlik mesleği; Avrupa’da veya Kuzey Amerika ülkelerinde en saygın meslek olmamasına rağmen; Afrika’nın (Fildişi Sahili, Lesotho ve Kenya), Asya’nın (Sri Lanka, Kore) ve Latin Amerika’nın (Arjantin) bazı ülkelerinde en saygın meslek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Stromquist, 2018). Bu araştırmada mesleğin maddi getirisinin statüyü belirlemede önemli bir etken olduğu görülmektedir. Tarih boyunca kutsal bir meslek olarak algılanmasına rağmen, öğretmenlik mesleğinin sosyal statüsü zaman içinde değişim göstermiştir. Bir toplumun politik ve kültürel bağlamları zaman içinde değiştikçe, politikalar ve halk algıları da değişebilir ve öğretmenlerin durumlarında bir değişiklik olabilir (Fwu ve Wang, 2002). Toplumsal olarak da büyük değer atfedilen öğretmenlik mesleği ve öğretmenler, çalışma ve yaşam koşullarının zorluklarına karşın, toplumsal statülerini uzun yıllar korumayı başarmışlardır (Işık vd., 2010; Torun, 2010). Öğretmenlik mesleği toplumda her zaman özel bir konuma sahip olmuştur. Bundan dolayı öğretmenin değeri; sadece öğretme faaliyetindeki rolü ile değil toplumun sahip olduğu geniş değerler sistemi ile belirlenmektedir (Verhoeven vd., 2006). İnsan yetiştirme görevini yüklenmiş olan öğretmenlik mesleği, bu yönüyle diğer mesleklerden ayrılır. Bu özelliği ile toplumsal statüsü yüksek olan ve saygın bir yere sahiptir. Bu saygınlığın korunması da yine öğretmenlere bağlıdır. Çünkü bir mesleğin toplumsal statüsü ve saygınlığı ile o mesleğe mensup kişilerin niteliği arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Statünün yüksek olduğu mesleklere daha çok kişi yönelmekte ve bunlar arasından en başarılılar seçilmektedir (Eraslan ve Çakıcı, 2011; Gönülaçar, 2016). Öğretmenlerin statüsü, eğitim amaç ve hedefleri ışığında değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Bundan dolayı öğretmenliğe atfedilen hedef ve amaçların öğretmenlerden tarafından gerçekleştirilmesi statüyü etkilemektedir (Ilo–Unesco, 2008). 1980’lerden sonra izlenen yeni liberal ekonomik ve kültürel politikalar öğretmenlik mesleğine bakışı değiştirmiştir (Torun, 2010). Öğretmenlik mesleğinin statüsünü belirleyen faktörler profesyonel ve profesyonel olmayan faktörler olarak sınıflandırılabilir. Profesyonel faktörler; öğretmenin kişisel hakları, öğretmen niteliği, meslekte ilerleme olasılığı, öğretmen ihtiyacı, mesleğe giriş, ücret ve çalışma süresidir. Profesyonel olmayan faktörler ise; medya, hiçbir şey olamıyorsan öğretmen ol anlayışı, toplum tarafından öğretmene verilen değer, öğretmenin kişisel özellikleridir (Ünsal, 2018). Göker ve Gündüz’e (2017) göre öğretmenlerin statüsü, öğretmenlerin sosyal sınıfına, çalıştığı çevreye, sosyal ilişkilerinin çeşit ve derecesine, çevre kalkınmasına katılma çabalarına göre değişebilmektedir. Eğitimin kalitesini belirlemede en önemli faktör olan öğretmenin toplumdaki değeri ve statüsü eğitim çıktılarına etkileyen önemli unsurlardan birisidir. Çünkü öğretmen statüsünün artması öğrencilerin performansını doğrudan artırabilir. Bundan dolayı öğretmenlik mesleğinin statüsü ciddiye alınmalı ve geliştirmek için çaba sarf edilmelidir (Dolton, Marcenaro, Vries & She, 2018).

Toplumda önemli bir işlevi yerine getiren öğretmenlerin mesleklerine ilişkin tutumlarını etkileyen toplumsal etkenler bulunmaktadır (Uğurlu ve Polat, 2011). Sosyal yaşamın en önemli parçalarından biri olan öğretmenlerin yetiştirilmesinde ve yetiştirildikten sonraki dönemlerde karşılaştıkları zorluklar ve eksikliklerin bulunduğu herkes tarafından bilinmektedir (Işık, vd., 2010). Bu sorunlar ve zorluklar öğretmenin toplum içindeki statüsünden de kaynaklanabilmektedir. Eğitim ve öğretimin merkezinde insanın olduğu düşünüldüğünde tüm alanlarda meydana gelen gelişmelerden en çok etkilenen meslek gruplarından birinin de

öğretmenlik mesleği olduğu yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüz koşullarında öğretmenliğin üstlendiği roller ve statüsü, öğretmenlik mesleğinin toplumda kabul edilme sınırlarını genişletip daraltabilmektedir (Uğurlu ve Polat, 2011; Demir ve Arı, 2013). Maalesef zaman içerisinde öğretmenin görev ve rolleri artmasına karşın statüsü diğer meslekler ile karşılaştırıldığında sabit kalmış hatta azalmıştır (Kalin vd., 2017). Okul eksiliği ekonomik destekle ve çeşitli teşviklerle giderilebileceği, ancak öğretmen açığının tek başına ekonomik güçle giderilmesinin zor olacağı söylenebilir. Bu nedenle öğretmen istihdamı ve ihtiyacının dengelenmesinde mesleğin toplumdaki değeri ve statüsü hayati önem taşımaktadır ve bu durum öğretmenlik mesleğini tercih edilmesinden başlayarak tüm öğretmen yetiştirme ve geliştirme süreçlerini etkilemektedir. Öğretmenlik mesleğine giriş koşullarından, öğretmen yetiştiren üniversitedeki bölümlere giriş koşulları, ekonomik durumlar, değer yargıları, elde edilen haklar sürekli değişmekte ve güncellenmektedir (Doğan, 2005; Ünsal,2018). Bundan dolayı içinde yaşadığımız süreç bağlamında Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkileyen olumlu ve olumsuz faktörleri ortaya koymak çok önemlidir. Bu çalışmada öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu ve olumsuz faktörleri ortaya koymak amaçlanmıştır. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından 2017 yılında Öğretmen Strateji Belgesi (2017-2023) yayınlanmıştır. Bu belgede üç amaç belirlenmiştir. Bu amaçlardan biri; öğretmenlik mesleğine yönelik algıyı iyileştirmek ve mesleğin statüsünü güçlendirmektir. Bu amacın gerçekleştirilmesi için var olan duruma bağlı olarak hedefler belirlenmelidir. Bu çalışma ile öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek için neler yapılması gerektiği öğretmen görüşleri doğrultusunda ortaya konmuştur. Bu amaçlara bağlı olarak öğretmen görüşleri doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğretmenlik mesleğinin statüsünü *olumlu* etkileyen faktörler nelerdir?
2. Öğretmenlik mesleğinin statüsünü *olumsuz* etkileyen faktörler nelerdir?
3. Öğretmenlik mesleğinin statüsünü *güçlendirmek* için yapılması gerekenler nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın modeli

Bu çalışma nitel araştırma yöntemi ile yürütülmüştür. Çalışma nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasıdır. Nitel durum çalışmasının en önemli özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu çalışma öğretmenlerin görüşlerine göre öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu ve olumsuz etkileyen faktörleri ve öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek için yapılması gerekenleri ortaya koymak amacıyla yapıldığı için nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasıdır. Çalışma nitel olduğu için geniş betimlemelere yer verilmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Gaziantep Nizip ilçesinde görevli öğretmenlerden oluşturulmuştur. Araştırmanın örneklemini belirlemede amaçlı örnekleme çeşidi olan maksimum çeşitlik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada çalışma grubu oluştururken okul türü çeşitliliği dikkate alınmıştır. Maksimum çeşitlilik yaklaşımında çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmak ve bu sayede problemin farklı boyutlarını ortaya koymak amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmaya katılan 51 öğretmenin 27’si kadın, 24’ü erkektir. Öğretmenlerin 20’si 20-

30, 19'u 31-40 ve 12'si 41 ve üstü yaş aralığındadır. Öğretmenlerin 19'u 1-5 yıl arasında, 17'si 6-10 yıl arasında ve 15'i 11 yıldan fazla mesleki kıdeme sahiptir. Öğretmenlerin 48'i lisans, 3'ü ise yüksek lisans mezunudur. Öğretmenlerin 18'i ilkokullarda, 14'ü ortaokullarda, 19'u ortaöğretim kurumlarında görev yapmaktadır.

Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada verileri toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan görüşme soruları alanyazın taraması ve uzman görüşü dikkate alınarak hazırlanmıştır. Görüşmelerin sağlıklı, geçerli ve güvenilir bir şekilde olması için uygun koşullar (Öğretmenin uygun zamanı, rahatsız edici bir ortamın olmaması) sağlanarak görüşmeler yapılmıştır. Öğretmenler ile görüşmeler yaklaşık 20-25 dakika arası sürmüştür. Görüşme yüz yüze görüşme şeklinde yürütülmüş ve katılımcıların konuya ilişkin ifadeleri yazıya aktarılmıştır. Görüşme sonunda katılımcıya araştırmacının yazıya aktardığı veriler tekrar okunmuş ve aktarılan verilerin kendi algısını doğru yansıtıp yansıtmadığı belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Nitel veri analizine ilişkin yaklaşımlar analiz amacının ne olduğu noktasında farklılaşmaktadır. Nitel veri analizinin amacı; betimleme, anlama, yorumlama ve açıklama biçiminde olabilmektedir (Kuş, 2006). Bu araştırmada görüşülen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılar yapılarak betimsel; toplanan verileri açıklayarak kavramlara ve ilişkilere ulaşmak amacıyla içerik ve araştırmada çıkan öğelerin görülme sıklığını ortaya koymak için frekans analizi yapılmıştır. (Bilgin, 2006; Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu çalışmada nitel verilerin analizi için ATLAS.ti 6 yazılımı kullanılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Araştırmada öğretmenlerin görüşlerinden sıkça alıntı yapılarak geçerlik ve geçerlik sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmada araştırmacının modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması ayrıntılı bir biçimde tanımlanarak geçerlik sağlanmıştır. Katılımcıların görüşmeye istekli olarak ve özgür iradeleriyle katılmaları da araştırmacının güvenirliliğini sağlamaktadır. Görüşme sonunda katılımcıya araştırmacının yazıya aktardığı veriler tekrar okunmuş ve aktarılan verilerin kendi algısını doğru yansıtıp yansıtmadığı belirlenerek dış geçerlik sağlanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular görüşme formunda yer alan üç soruya verilen cevaplara bağlı olarak incelenmiştir. Bu sorularda öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu etkileyen olay ve durumlar, öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkileyen olay ve durumlar ve öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek için neler yapılması gerektiğine cevap aranmıştır. Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu etkileyen olay ve durumlara ilişkin görüşleri tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen görüşlerine göre öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu etkileyen olay ve durumlar

Tema	KATEGORİLER	f
Öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu etkileyen unsurlar	Öğretmenin mesleki ilke ve değerlere uygun davranması	10
	Öğretmen eğitiminin kaliteli olması	9
	İnsana yönelik hizmet olması	8
	Sosyal ve ekonomik getirisi olan bir meslek olması	8
	Aile ve öğrencilerin olumlu görüşleri	7
	Kültürde ve dinde öğretmenin kutsal sayılması	6
	Rahat bir meslek olması	5
	Öğretmenin paydaşları ile olumlu ilişkileri	5
	Nitelikli kişilerin seçtiği meslek olması	3
	Özlük haklarına sahip olması	2
	Geniş bir kitle ile iletişiminin olması	2
	Öğretmenin mesleğini sevmesi	1
	Medyanın mesleğe yönelik olumlu tanıtımları	1

Tablo 1 incelendiğinde, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu etkileyen olay ve durumlara ilişkin görüşleri sırasıyla; öğretmenin mesleki ilke ve değerlere uygun davranma (f=10), öğretmen eğitimin kaliteli olması (f=9), insana yönelik hizmet olması (f=8), sosyal ve ekonomik getirisi olan bir meslek olması (f=8), aile ve öğrencilerin olumlu görüşleri (f=7), kültürde ve dinde öğretmenin kutsal sayılması (f=6), rahat bir meslek olması (f=5) ve öğretmenin paydaşları ile olumlu ilişkileri (f=5) şeklindedir. Öğretmenin mesleki ilke ve değerlere uygun davranmasının öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu etkilediği ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“Öğretmen toplumu temsil eden örnek kişi olarak görülür. Bunun için öğretmenlerin davranışları önemlidir. Öğretmen gerek duruşu ile gerekse kişiliğiyle önder olmalıdır.” (Ö-13)

“Öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkileyen en büyük etken öğretmenin kendisidir. Hal ve davranışlarıdır. Bir öğretmen kendi statüsünü iyileştirmek istiyorsa bu kendisinin elindedir. Gerçek öğretmen davranışları sergileyen öğretmen toplum içinde saygı görür.” (Ö-8).

“Öğretmenlerin bu mesleği severek gerçek anlamda özveri ile karşılıksız çalışmalarını öğretmenlik mesleğinin statüsünü yükseltecektir.” (Ö-27)

“Öğretmenin toplum içinde hal ve davranışlarıyla ve öğrenci üzerinde gözle görülür olumlu değişmeler öğretmenlik mesleğinin statüsünü artırmaktadır. Çünkü toplumumuz hal ve davranışlarıyla bireyin yaptığı mesleği ilişkilendirme eğilimindedir.” (Ö-37)

“Öğretmenin mesleğine uygun şekilde davranışlarda bulunması statüsünü etkilemektedir. Öğretmenin konuşması, güzel giyinmesi ve gülmesine kadar her şeyi ile örnek olmalıdır. Öğretmen bir topluma yön veren ve bir nesil yetiştiren kişi olduğunun farkında olarak davranması çok önemlidir.” (Ö-44)

Yukarıda ifadelerine yer verilen öğretmenler; öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu şekilde etkileyen nedeni öğretmenlerin davranışları olarak görmektedir. Öğretmenlerin

mesleğin gerektirdiği ve toplum tarafından kabul gören davranışları sergilemesi öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu şekilde artıracaktır. Çünkü toplum bireyin davranışları ile meslek arasında ilişki kurmaktadır. Öğretmen eğitiminin kaliteli olmasının öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu etkilediği ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“Öğretmenlik mesleğini yapacak kişilere üst düzeyde olumlu koşullar getirilmeli ve öğretmenler iyi şekilde eğitilmelidir. Psikolojik olarak sorunlu olan kişilerin öğretmen olunca onların yaptığı yanlış davranışlar öğretmenin olumsuz değerlendirilmesine sebep olmaktadır.” (Ö-44)

“Mesleğin statüsünü etkileyen en önemli olay öğrencinin eğitimde başarıyı sağlamasıdır. Eğer yetiştirdiğimiz kişiler başarılı olursa bu meslek önem kazanır. Bu durumda ancak başarılı ve nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi ile yakından ilişkilidir.” (Ö-32)

“Öğretmenin işini severek yapması çok önemlidir. Mesleğin maddi getirisi sürekli 2. planda olmalıdır. Bu durumun olması içinde nitelikli öğretmenlere ihtiyaç vardır. Bu nitelik statüyü getirecektir zaten.” (Ö-1)

“Öğretmenlik eğitiminde ağırlıklı olarak öğretmen adaylarına öğretim ağırlık dersler değil de eğitime yönelik dersler verilmesi gereklidir. Bu dersler ile öğretmen mesleğini severek yapacaktır. Öğretmenin bu şekilde yapması toplumda öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu olumlu etkileyecektir.” (Ö-2)

Yukarıdaki ifadelerde yer aldığı gibi öğretmenin iyi bir şekilde yetişmesi ve bunun sonucunda nitelikli öğretmen eğitim kurumlarında görev alması mesleğin statüsünü olumlu şekilde etkilemektedir. İnsana yönelik hizmet olmasının öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu etkilediği ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“İnsana bir şey kazandırdığınızdan meslek önemlidir. En basit anlatımla bir öğretmen eski öğrencilerinden biriyle karşılaştığında o öğrenci toplum içinde öğretmene saygıda kusur etmiyor.” (Ö-5).

“Bir öğretmenin eğitim verdiği çocuğun güzel ahlaklı, vatana, millete ve topluma yararlı hale gelmesi, saygılı bir insan olması statüyü etkileyen olayların başında gelmektedir. Unutmamalıyız ki biz insan yetiştiriyoruz.” (Ö-15)

“Öğretmenlerin öğrencilerine bir ana, baba gibi sevgi ve şefkat göstermesi, olumsuz şartlarda (Köyde vb) bile çalışmalar yaparak öğrencilere dolayısıyla topluma katkı sağlaması etkili olmaktadır. En ücra yerlere giderek eğitim-öğretim dışında okulun her türlü işiyle ilgilenmesi ve çok fedakârlık göstermesi mesleğin statüsünü artırmaktadır.” (Ö-48)

Yukarıda ifadelerine yer verilen öğretmenler; öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu etkileyen nedeni insana yönelik yapılan bir meslek olması görmektedirler. Çünkü toplum içinde en önemli kaynak olan insanın yetiştirilmesi ve bu kişilerin topluma katkı sağlayacak şekilde eğitilmesini önemli görev olarak görmektedirler. Sosyal ve ekonomik getirisi olan bir meslek olmasının öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu etkilediği ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“...şu an için baktığımızda öğretmen maaşının olması tatilinin olması ve kazancının devlet güvencesinde bulunması mesleği cazip hale getirmektedir.” (Ö-35)

“Öğretmenin devlet güvencesinde bir maaşının olması, mesleğin getirdiği ekonomik ve sosyal güvenceler mesleği tercih edilen bir meslek haline getirmektedir.” (Ö-37)

“Öğretmenlerin diğer memurluklara göre tatilinin fazla olması ve gün içinde çalışma saatlerinin az olması öğretmenlik mesleğine yönelik ilgiyi artırmaktadır.”

“Öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu algının en önemli nedenlerinden biri öğretmenlik mesleğinin dışarıdan insanların ve toplumun gözünden rahat bir meslek olarak görülmesidir. Öğretmenlik mesleğini tercih eden kişilerin dikkate aldığı unsurlardan birisi de tatillerinin çok olması ve rahatlığıdır.” (Ö-33)

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere öğretmenler öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu olarak etkileyen diğer bir nedeni; mesleğin maddi olarak getirisinin devlet güvencesinde olmasıdır. Bu durum öğretmenlik yapan kişilerin maddi kaygı yaşamamasına neden olabilmektedir. Ayrıca öğretmenlik mesleğinin tatilinin diğer mesleklere göre fazla olması da avantaj olarak görülmektedir. Aile ve öğrencilerin olumlu görüşlerinin öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu etkilediği ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“Öğretmenin kurum içinde gerek amirleriyle gerekse çalışma arkadaşları ve öğrencileri ile olumlu ilişkiler geliştirmesi öğretmenlik mesleği hem kurum içinde hem de toplum içinde gerekli değeri bulmasına yardımcı olmaktadır.” (Ö-23).

“Ailelerin ve öğrencilerin öğretmen hakkındaki görüşleri statüyü belirleyen en önemli unsurlardan birisidir. Bu paydaşların öğretmen hakkındaki olumlu görüşleri mesleğinin statüsünü artıracaktır.” (Ö-5)

“Veliler çocuklarını öğretmene emanet ettikleri için velilerin öğretmene bakış açısı genelde iyidir. Yani velinin olumlu görüşü mesleğin statüsünde etkilidir.” (Ö-7)

“Öğretmenlerin velilerle daha fazla iletişim halinde olması ve öğrencilerle daha fazla zaman geçirmesi öğretmene yönelik düşünceleri olumlu etkileyecektir. Bu kişiler ile öğretmen iyi ilişki içinde olduğu sürece mesleğimizin statüsü iyi olacaktır.” (Ö-9)

Yukarıda ifadelerine yer verilen öğretmenler; öğretmenlerin amir, veli ve öğrencilerle ilişkisinin iyi olması sonucu ve yaptığı işin olumlu şekilde paydaşlara yansımalarının öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu şekilde etkilediğini düşünmektedirler. Kültürde ve dinde öğretmenin kutsal sayılmasının öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu etkilediği ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“Öğretmenlik; kültürümüzde ve dinimizde eskiden beri güvenilen ve peygamberlik mesleği görüldüğünden dolayı itibar edilen ve saygı duyulan bir meslek olmuştur.” (Ö-9).

“Öğretmenlik mesleğinin kutsal bir meslek olarak algılanması toplumun öğretmene güvenini artırmaktadır.” (Ö-21)

“Bizim kültürümüzde öğretmenlik mesleğine geçmişten gelen bir saygı vardır. Bu durum statüyü olumlu yansıtmaktadır.” (Ö-36)

“Öğretmenlik mesleği her şeyden önce toplumumuzda kutsal bir meslektir. Toplumda bireyler ne kadar iyi yetiştirilirse o kişiler öğretmene daha fazla önem verecektir.” (Ö-40)

“Öğretmenlik mesleğinin öncelikle kutsal bir meslek olarak algılanması etkilidir. Toplumun insan kaynağının yetiştirilmesinde en önemli rollerden birine sahiptir. Zaman zaman ortaya çıkan mesleğe yönelik olumsuz olaylara rağmen hala toplum nezdinde öğretmenlik güvenilir ve saygı duyulan bir meslektir.” (Ö-48)

Yukarıda ifadelerine yer verilen öğretmenler; öğretmenlik mesleğinin dinden ve kültürden gelen anlayışla kutsal sayılması statüsünü olumlu etkilemektedir. İnsanların içinde

bulunduğu kültür ve inancı bir olay ve durumu algılamada etkili olabilmektedir. Bundan dolayı kültürde ve dinde öğretmene atfedilen olumlu değer ve anlayışlar bireylerin mesleği değerlendirmesinde olumlu olmaktadır. Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkileyen olay ve durumlara ilişkin görüşleri tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen görüşlerine göre öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkileyen olay ve durumlar

Tema	KATEGORİLER	f
Öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkileyen unsurlar	Maddi getirisinin az olması	10
	Öğretmenin olumsuz tutum ve davranışları	10
	Özlük haklarının yetersizliği	9
	Paydaşlar ile olumsuz ilişkiler	8
	Bürokrat ve siyasetçilerin olumsuz davranış ve söylemleri	8
	Medyanın mesleği olumsuz etkileyen yayınlar yapması	7
	Öğretmenden çok veliye ve öğrenciye değer verilmesi	7
	Eğitimde başarıyı yakalayamama	6
	Liyakate uygun atamanın olmaması	4
	Çalışma koşullarının iyi olmaması	3
	Öğretmen sayısının fazla olması	3
	Sadece maddi getirisi olan bir meslek olarak düşünülmesi	3
	Yükseköğretim kurumlarının kaliteli eğitim verememesi	2
	Mesleğin kutsallığının unutulması	2
	Kadrolu-sözleşmeli-ücretli ayrımının olması	2
Çalışma koşullarının kötü olması	2	
Okullarda öğretmen eksikliğini doldurma (Ücretli öğretmen)	1	
Yüksek düzeyde beklentiler	1	

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkileyen olay ve durumlara ilişkin görüşleri sırasıyla; maddi getirisinin az olması (f=10), öğretmenin olumsuz tutum ve davranışları (f=10), özlük haklarının yetersizliği (f=9), paydaşlar ile olumsuz ilişkiler (f=8), bürokrat ve siyasetçilerin olumsuz davranış ve söylemleri (f=8), medyanın mesleği olumsuz etkileyen yayınlar yapması (f=7), öğretmenden çok veliye ve öğrenciye değer verilmesi (f=7), eğitimde başarıyı yakalayamama (f=6) ve liyakate uygun atamanın olmaması (f=4) şeklindedir. Öğretmenlik mesleğinin maddi getirisinin az olmasının öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkilediği ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“Eğitimin iyi bir şekilde olması öğretmene değer verilmesine bağlıdır. Bundan dolayı öğretmenin ekonomik olarak diğer mesleklerden düşük düzeyde olması öğretmenin statüsünü düşürmektedir.” (Ö-24)

“Dünyanın çoğu ülkesinde öğretmen maaşları çok yeterliyken ülkemizde maalesef yetersizdir. Maddi olarak öğretmenlere yeterli destek sağlanmaması meslekten soğumaya sebep olmaktadır. Bunun düzeltilmesi öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu şekilde etkileyecektir.” (Ö-29)

“Bu zamanda statü genelde maaş ile kıyaslanmaktadır. Öğretmen maaşları diğer meslek ve memurlarla karşılaştırıldığında düşük düzeydedir. Bu durum da statüyü düşürmektedir.” (Ö-30)

“Öğretmenlik mesleği toplum içinde eskiden saygı gösterilen, özenilen ve sevilen bir meslekti. Gerek siyasi gerekse toplumsal hayatta ve son zamanlarda yaşanan atama ve ücret durumlarının yetersizliğinden dolayı toplum içinde değeri bir hayli düşmüştür.” (Ö-33)

“Toplum olarak insanları gelir durumuna göre değerlendirdiğimizden çok kar ve para getiren mesleklerin statüsü daha iyidir. Toplumumuzda insana verilen değer kişinin bilgisinden ve değer yargularından çok maddiyat ile ilişki olduğundan öğretmenlik mesleği maddi yönden çok kötüdür.” (Ö-36)

Yukarıda ifadelerine yer verilen öğretmenler; bir mesleğin statüsünü etkileyen en önemli unsurlardan birinin maddi getirisi olduğu görüşündedirler. Öğretmenler; öğretmenlik mesleğinin beklenen düzeyde maddi getirisinin olmamasının mesleğin statüsünü olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Öğretmenin olumsuz tutum ve davranışlarının öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkilediği ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“Toplum tarafından kabul gören ve görmeyen öğretmen davranışları vardır. Öğretmeni belli bir kalıba koymayı sevmem ama meslektaşlarımızın bazıları absürt, abartılı ve çocukca toplumca iyi karşılanmayan davranışlar sergileyebilmektedir.” (Ö-1).

“Öğretmenin kendi olumsuz tutum ve davranışları ve çevreye olumsuz şekilde yansıtılabilecek davranışlar sergilemesi mesleğin statüsünü azaltmaktadır.” (Ö-8).

“Öğretmenlik mesleği ile bağdaşmayan kişiliğe sahip bireylerin bu mesleği yapmaları ve onların gösterdiği olumsuz davranışlar neticesinde öğretmenlik mesleğinin saygınlığı ve güvenilirliği zedelenmektedir.” (Ö-9).

“Öğretmenlik mesleğini icra eden kişilerin bireysel olumsuz davranışları öğretmenin statüsünü olumsuz etkileyebilmektedir. Öğretmenlerin kendilerini meslekte geliştirmemesi de bu olumsuz durumu ortaya çıkarabilmektedir.” (Ö-21)

Öğretmenler; mesleğin statüsünü olumsuz şekilde etkileyen nedenlerden biri olarak öğretmenlerin mesleğe yönelik olumsuz tutumu ve uygun olmayan davranışlar sergilemesi olarak belirtmektedirler. Öğretmenlerin mesleğin sahip olduğu etik ilkelere ve toplumun meslek ile ilişkilendirdiği davranışları sergilememesi veya tam tersi davranışlarda bulunması mesleğin statüsünü düşürmektedir. Öğretmenin özlük haklarının yetersizliğinin öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkilediği ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“Öğretmen ihbar hattının olması ve öğrenciler ve veliler tarafından bunun kötüye kullanılması öğretmeni itibarsızlaştırmaktadır.” (Ö-29)

“Bir olay yaşandığında öğretmenin yetkisiz ve güçsüz bırakılması öğretmeni olumsuz etkilemektedir. Bu konuda kanun ve yönetmeliklerle öğretmen desteklenmelidir.” (Ö-37)

“Bakanlık tarafından öğretmene yeterince değer verilmemekte ve öğretmenlerin haklarını koruyan yasaların sınırlı olması mesleğin statüsünü azaltmaktadır.” (Ö-40).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı gibi öğretmenler; öğretmenlerin özlük haklarının yeterli düzeyde olmadığını olumsuz bir durum yaşandığında öğretmeni koruyacak yeterli düzeyde kanun, yönetmelik vb. olmadığını ve durumun mesleğin statüsünü olumsuz şekilde

etkilediğini belirtmişlerdir. Öğretmenin paydaşlar ile olumsuz ilişkilerinin öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkilediği ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“Ailelerin kendilerini çokbilmiş sanmaları aksine eğitim ile ilgili bir şey bilmiyor olmalarına rağmen öğretmenin işine karışması ve bunun sonucunda öğretmen-veli gerginliğinin yaşanması mesleği olumsuz etkilemektedir.” (Ö-15)

“Öğretmene karşı veli ve öğrencinin olumsuz tutuma sahip olması ve buna göre davranması öğretmenlik mesleğine zarar vermektedir.” (Ö-16)

“Öğretmenin her şeyden önce kurum içinde gerek amirleriyle gerekse çalışma arkadaşları ve öğrencileri ile paydaşlık duygusu içinde değil de bencil ve egoist hareket etmesi toplum içindeki prestijini kaybeder.” (Ö-23).

“Ailenin, eğitimde pasif olması ve öğrencinin eğitime yönelik motivasyonun düşük olmasının sürekli öğretmen ile ilişkilendirilmesi ve öğretmenin bu paydaşlarla ilişkilerin kötü olması mesleği olumsuz etkilemektedir.” (Ö-32)

“Öğretmen ihbar hattının açılmış olması ve bunun öğrenci ve veliler tarafından bir tehdit unsuru olarak kullanılması mesleği olumsuz etkilemektedir. Toplum nezdinde öğretmeni itibarsızlaştırmaktadır.” (Ö-28).

Yukarıdaki ifadelerde belirtildiği gibi öğretmenlerin veli-öğrenci ilişkilerinin, iletişimin iyi düzeyde olmaması öğretmenlik mesleğine bakış açısında etkili olabilmektedir. Öğrenci veya velinin öğretmene karşı olumsuz tutumu öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu da etkilemektedir. Bürokrat ve siyasetçilerin olumsuz davranış ve söylemlerinin öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkilediği ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“Bürokratların toplum içinde öğretmenlerden bahsederken saygın bir dil kullanmaması öğretmenlik mesleğini negatif şekilde etkilemektedir.” (Ö-20)

Öğretmenlerin veya öğretmenlik mesleğinin siyasiler vb. tarafından çok eleştirilmesi (15 saat çalış şu kadar maaş al gibi) toplumun öğretime bakış açısını olumsuz etkilemektedir.” (Ö-21)

“Kameralar önünde yetkili yetkisiz kişilerin kamuoyuna öğretmenlik mesleğine yönelik olumsuz açıklama ve ifadeleri öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz şekilde etkilemektedir.” (Ö-25)

Yukarıda ifadelerine yer verilen öğretmenler; bürokratların ve siyasi olarak bir makamda bulunan kişilerin öğretmenler veya öğretmenlik mesleği ile ilgili olumsuz söylem ve davranışları mesleğin statüsünü düşürdüğünü belirtmektedirler. Çünkü bu kişilerin söylem ve davranışları toplum üzerinde etkili olabilmekte ve buna bağlı olarak toplum mesleğe yönelik olumsuz tutum geliştirebilmektedir. Medyanın mesleği olumsuz etkileyen yayınlar yapmasının öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkilediği ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“Medyanın reyting uğruna en ufak olumsuz bir durumu genelleyerek ve abartarak ön plana çıkarması öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkilemektedir.” (Ö-4)

“Medya öğretmenler ile ilgili olumlu davranışları yaptığı çalışmalarını fazla yayınlamazken olumsuz bir durum yaşandığında hemen bunu yayınlamaktadır. Bu durum öğretmenlik mesleğine zarar vermektedir.” (Ö-25).

“Basında ve özellikle film ve dizilerde öğretmenin olumsuz bir şekilde ve davranışlarda yansıtılması öğretmen öğrenci ilişkisini olumsuz etkileyerek öğretmenlik mesleğine zarar vermektedir” (Ö-26).

Öğretmenler medyanın öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz şekilde etkilediğini düşünmektedirler. Öğretmenler; medyanın daha çok öğretmenlik ile ilgili olumsuz haberlere yer vermesi ve dizilerde öğretmen rollerinin kötü olması mesleğin statüsünü düşürdüğünü düşünmektedirler. Öğretmenlerden çok veliye ve öğrenciye değer verilmesinin öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkilediği ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“Eğitim-öğretim sürecinde herhangi bir olumsuz durum yaşandığında sürekli olarak veli haklıdır mantığının uygulanması ve eğitimde veli isteğinin ön planda tutulması öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz şekilde etkilemektedir.” (Ö-11)

“Milli Eğitimin her zaman veli ve öğrencini yanında olması personelin yanında durmaması mesleği olumsuz etkilemektedir. Sağlık bakanlığı nasıl çalışanlarına önem veriyor onları koruyorsa Milli Eğitim Bakanlığının da yapması gerekir. Öğretmene eş ve sağlık özrü dahi verilmekte zorluklar yaşanıyor.” (Ö-34)

“Milli Eğitim Bakanlığının öğretmenine gereken değeri vermemesi ve haberlerde ve diğer medya organlarında bazı olayların eksik olarak sunulması öğretmenlik mesleğini olumsuz etkilemektedir. Toplumda meslek seçimi yaparken en azından öğretmen olsun söylemi de mesleği olumsuz etkilemektedir.” (Ö-35)

Yukarıdaki ifadelerde belirtildiği gibi öğretmenler; bağlı oldukları kurumun kendilerine yeterince değer vermediğini ve diğer paydaşların sürekli haklı çıkarıldığını düşünmektedirler. Kendilerine değer vermeyen kurumun mesleğin statüsünü olumsuz etkilemektedir. Eğitimde başarıyı yakalayamamanın öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkilediği ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“Eğitim sisteminde yaşanan sorunların tek sorumlusu olarak öğretmenin gösterilmesi mesleği olumsuz etkilemektedir. Toplum tarafından da bu iyice hissedilmektedir.” (Ö-40)

“Öğrencilerin yapılan sınavlarda başarısız olması ve bunun doğrudan öğretmene yüklenmesi mesleğin statüsünü olumsuz etkiliyor. Velilerin eğitim-öğretim sürecinde bilip-bilmeden her şeye karışması ve sürekli haklı gösterilmesi de mesleğin statüsünü düşürmektedir.” (Ö-48)

Yukarıdaki ifadelerde öğretmenler; eğitimdeki başarısızlığın tek nedeni öğretmen olarak gösterilmesi mesleğin statüsünü olumsuz şekilde etkilediğini belirtmişlerdir. Liyakate uygun atamanın olmamasının öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkilediği ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“Öğretmen atamalarında meydana gelen liyakatsiz atamalar ve alan dışı alımlar sonucu öğretmenlik mesleğini herkes yapar algısını oluşturmaktadır. Bu durum öğretmenlik mesleğini kötü etkilemektedir.” (Ö-12)

“Atama bekleyen öğretmenlerin yem bekleyen kuşlara benzetilmesi, adaletsiz yapılan mülakatlar ve eğitim fakültesinde okuyan öğrencilere geleceğin işsizi gözüyle bakılması mesleğin statüsünü zayıflatmaktadır.” (Ö-34)

Yukarıdaki ifadelerde belirtildiği gibi öğretmenler; öğretmenlik eğitimi almadığı halde öğretmenlik mesleğine atamaların olması ve bu atamalarda liyakatin dikkate alınmamasının mesleğin statüsünü olumsuz şekilde etkilediğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin öğretmenlik

mesleğinin statüsünü güçlendirmek için yapılması gerekenlere ilişkin görüşleri tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen görüşlerine göre öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek için yapılması gerekenler

Tema	KATEGORİLER	f
Öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek için yapılması gerekenler	Mesleğin sosyo-ekonomik yönünü geliştirme	18
	Mesleğin toplumsal değerini artırıcı çalışmalar yapma	17
	Özlük haklarında iyileştirmeler yapma	14
	Eğitim politikalarında iyileştirme	10
	Kitle iletişim araçları ile mesleğe yönelik olumlu tutum oluşturma	9
	Nitelikli öğretmen yetiştirme	8
	Liyakate uygun şekilde öğretmen seçimi	6
	Eğitim ile ilgili karara öğretmenin de katılımı	6
	Mesleki gelişimi sağlama	4
	Öğretmenin olumlu davranışlar sergilemesi	3
	Nitelikli kişilerin mesleği tercih etmesini sağlama	2
Öğretmenin mesleğine bağlayıcı çalışmalar yapma	2	
Milli Eğitimde liyakate uygun bürokratların seçilmesi	1	

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek için yapılması gerekenler sırasıyla; mesleğin sosyo-ekonomik yönünü geliştirme (f=18), mesleğin toplumsal değerini artırıcı çalışmalar yapma (f= 17), özlük haklarında iyileştirmeler yapma (f=6), eğitim politikalarında iyileştirme (f=10), kitle iletişim araçları ile mesleğe yönelik olumlu tutum oluşturma (f=9), nitelikli öğretmen yetiştirme (f=8), liyakate uygun şekilde öğretmen seçimi (f=6) ve eğitim ile ilgili karara öğretmenin de katılımı (f=6) şeklindedir. Öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek için mesleğin sosyo-ekonomik yönünün geliştirilmesi gerektiği ile ilgili görüş bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“Öğretmen statüsünü belirleyen durumlar çalışma koşulları ve sosyo-ekonomik düzeyidir. Bundan dolayı bu alanlarda iyileştirme yapılarak öğretmenlik mesleğinin statüsü daha iyi olur.” (Ö-13)

“Öğretmenlerin öncelikle maaşlarında iyileştirme yapılmalıdır. Öğretmende geçim kaygısı fazla yaşamadan hayatını idame ettirme imkanı verilirse öğretmenler daha güler yüzlü ve kaygısız olur.” (Ö-18).

“Öğretmenlerin psikolojik, ekonomik olarak rahatlatılması gerekir. Çünkü öğretmen sürekli kendini geliştirebileceği çalışmalar içinde olmak zorundadır. Bunun için de öğretmenin ekonomik ve sosyal olarak rahat etmesi gereklidir.” (Ö-21)

“Öğretmenlik mesleği hem maddi hem manevi yani kutsallığı anlamda hak ettiği değeri görecektir çalışmalar yapılmalıdır.” (Ö-29)

“...ücretli öğretmenlerin aldıkları maaşlara maaş dahi denemez. Utanç verici bir ücret asgari ücret dahi ücretli öğretmene verilen maaştan yüksektir. Bu durum mesleğin statüsünü çok kötü etkilemektedir.” (Ö-33)

“Öğretmen maaşlarının artırılması ve performanslarına göre ödüllendirmenin olması öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirecektir.” (Ö-37)

“Öncelikle kişinin eğitim düzeyi arttıkça kişinin gelirinin de artması gerekir. Getirisi daha çok olan meslekler tercih edileceğinden öğretmenlik mesleğinin maaşı artırılırsa toplumda değeri daha fazla olan meslek olacaktır.” (Ö-42)

Yukarıda ifadeleri bulunan öğretmenler öğretmenlik mesleğinin statüsünün güçlendirilmesi için öğretmenlik mesleğinin maddi olarak iyi getirisinin olması gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmenler geçim kaygısı yaşayan öğretmenin sosyal ve psikolojik olarak olumsuz etkilendiğini belirtmektedirler. Öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek için mesleğin toplumsal değerini artırıcı çalışmalar yapmak gerektiğini bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“...bazı örneklerde olduğu gibi Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlik mesleğinin önemi ile ilgili kamu spotları yapması mesleği olumlu etkileyecektir.” (Ö-25)

“Öğretmenliğin yatılarak, aylarca tatil yapılarak yapılan bir meslek olmadığı konusunda insanlar bilgilendirilmelidir. Öğretmenlik mesleğine teşvik edici çalışmalara yer verilmelidir.” (Ö-29)

“Öğretmenin insana, topluma ve yaşama kattığı güzelliklerin vurgulandığı çalışmalara yer verilmelidir.” (Ö-36)

“Öğretmenlik mesleğine yönelik kamuoyunda sık sık eleştirme yapma yerine öğretmenin değerini ve önemini anlatan çalışmalara yer verilmelidir.” (Ö-46)

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere araştırmaya katılan öğretmenler; öğretmenlik mesleğinin değerini ve önemini topluma iletcek ve yansıtacak her türlü çalışmanın mesleğin statüsünü güçlendireceği görüşünü belirtmişlerdir. Öğretmenler bu çalışmalara örnek olarak kamu spotlarının ve öğretmenin toplum yararına yaptığı çalışmaların tanıtılmasını göstermişlerdir. Öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek için özlük haklarında iyileştirmeler yapmak gerektiğini bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“Öğretmenlerin çalışma saatleri düzenlenmeli ve çalışma koşulları iyileştirilerek mesleğin statüsü olumlu anlamda sağlamış oluruz.” (Ö-27)

“...öğretmenin çalışma koşullarının iyileştirilmesi, mesleğe yönelik olumsuz bir şey olduğunda yaptırımın olması, emekli yaşı, şu andaki ve emeklilik maaşlarındaki iyileşme olursa öğretmenlik mesleğinin statüsü güçlenecektir.” (Ö-35)

“Öğretmene gerekli değer verilmesi bir devlet politikası haline getirilmelidir. Yetkili mercilerin oluşan bir hatayı genele yayarak dillendirilmesi mesleğin statüsünü olumsuz etkilemektedir.” (Ö-39)

Araştırmaya katılan öğretmenler; yukarıdaki ifadelerde de belirtildiği gibi öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek için öğretmenlerin özlük haklarının iyileştirilmesi gerektiğini belirtmektedirler. Öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek için eğitim politikalarının iyileştirilmesinin gerektiğini bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“Öğretmenleri veli ve öğrenciler karşısında aciz bırakacak veya küçük düşürecek eğitim politikalarının olmaması gerekir. Kanunlar öğretmenin haklarını ve güvenliğini sağlayacak şekilde düzenlenmelidir.” (Ö-2)

“Devletin ve Milli Eğitim Bakanlığının öğretmenlik mesleğinin statüsünü iyileştiren ve öğretmenliği daha prestijli bir meslek haline getirecek çalışmalara yer vermesi gereklidir.” (Ö-15)

“Öğretmen okulun en önemli öğelerinden biri olduğundan okul ortamında yetkileri daha fazla olmalıdır. Bundan dolayı bu durumun gelişimine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.” (Ö-31)

“Milli Eğitim Bakanlığının öğretmenine sahip çıkması gerekmektedir. Öğretmenlik maaş işi değil vicdan işidir. Tek istediğimiz değer görmektir. Çalışanına değer verme Bakanlığın bir amacı olmalıdır.” (Ö-34)

Yukarıdaki ifadelerde belirtildiği gibi öğretmenler; mesleğin statüsünün güçlenmesi için eğitim ile ilgili politikaların iyileştirmesi gerektiğini düşünmektedirler. Çünkü eğitim politikalarında yapılan yanlışlar eğitimde önemli öge olan öğretmeni doğrudan olumsuz şekilde etkileyebilmektedir. Öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek için kitle iletişim araçları ile mesleğe yönelik olumlu tutum oluşturmanın gerektiğini bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“ Televizyon ve gazetelerde öğretmenlerin fedakârlıklarının vurgulandığı örnek olabilecek haber ve programlar yapılmalıdır” (Ö-4).

“Medya kuruluşları öğretmenlerin olumlu yönlerini vurgulayan, gösteren paylaşımlar yaparak öğretmenlerin toplum içindeki değerini artırmalıdır.” (Ö-8).

“Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlik mesleğinin itibarını ve saygınlığını artırıcı çalışmalara yer vermelidir.” (Ö-9).

“Öğretmenlik mesleğinin sabır, emek istediğinin ve bu mesleği yapanların uğraşlarının dile getirilmesi ve Milli Eğitim Bakanlığının bu konuda öğretmenlik mesleğinin içeriğini doğru olarak kamuya yansıtması mesleğin statüsünü güçlendirecektir.” (Ö-35)

Öğretmenlerin toplumda değer gören bir meslek olarak görülmesi ve statüsünün artması için reklamının yapılması gerektiğini belirten öğretmenler; öğretmenlerin yaptığı fedakârlıklar, örnek çalışmalar ve mesleğin önemini vurgulayan çalışmaların öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendireceğini belirtmişlerdir. Öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek için nitelikli öğretmen yetiştirmenin gerektiğini bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“Öğretmenlik eğitiminin kaliteli olması ve bunun sonucunda nitelikli öğretmenin yetişmesi mesleğin statüsünü olumlu etkileyecektir.” (Ö-35)

“Öğretmen yetiştirirken günümüz eğitim ihtiyaçlarına cevap verebilecek, bilgi teknolojilerini kullanabilen, alan bilgisine sahip, ders etkinliklerini planlayabilen, öğrencilerle sağlıklı iletişim kuran, öğrenci özelliklerini bilen, demokratik ve insan haklarını bilen ve saygı duyan öğretmen yetiştirmek öğretmenlik mesleğinin saygınlığı ve statüsünü artıracaktır.” (Ö-40)

“Öğretmenliğe giriş puanlarının yükseltilerek kaliteli kişilerin mesleği tercih etmesi sağlanmalıdır. Bundan dolayı kontenjanlar düşürülmelidir.” (Ö-41)

“Öğretmenlere kariyer basamakları getirilmeli. Fakat bundan önce öğretmenlik bölümü istediği bölüme gidemeyen öğrencilerin geldiği bir bölüm olarak görülmesi ve kaliteli öğrencilerin bölüme gelmemesi mesleği kalitesini düşürmektedir. Bundan dolayı yüksek puanlarla öğrenci kabul edilerek kaliteli bireylerin bölüme gelmesi sağlanmalıdır.” (Ö-48)

Araştırmaya katılan öğretmenler; öğretmenlik eğitiminin kaliteli olması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmen eğitiminin iyi olması ve bu mesleğe nitelikli kişilerin girmesini sağlayacak çalışmalar sonucunda mesleği icra edenler nitelikli olacaklardır. Öğretmenlerin nitelikli olması; hem eğitimin amaçlara ulaşmasında etkili olduğu gibi öğretmenlik meslek statüsünü de olumlu etkileyecektir. Öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek için liyakate uygun şekilde öğretmen seçiminin gerektiğini bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“Öğretmenlik atamalarındaki mülakat sistemi kaldırılmalıdır. Öğretmenlik atamalarında eşitlik ilkesine uygun hareket edilerek liyakate uygun atamalar yapılmalıdır.” (Ö-33)

“Üniversitelerde toplumun değer yargılarını benimsemiş, insan haklarına saygı alanında kendini yetiştirmiş öğretmenler seçilmelidir.” (Ö-25)

“Eğitimde sürekli değişen olay ve durumların yerine sistemli bir yapı oluşturulmalıdır. Bu bağlamda öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilerek öğretmenlerin kalitesi artırılmalıdır. Bundan önce de liyakate uygun öğretmen seçimleri yapılmalıdır.” (Ö-12).

Öğretmenler mesleğe girecek kişilerin seçiminde liyakate dikkat dilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca mesleğe yerleştirmede kurumsallaşmanın sağlanması gerektiğini vurgulamışlardır. Ayrıca öğretmenler; öğretmen atama sisteminin adaletli olması gerektiğini vurgulayarak bu durumun mesleğin statüsünü güçlendireceği görüşündedirler. Öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek için eğitim ile ilgili karara öğretmenin de katılımının gerektiğini bildiren öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir.

“Eğitimle ilgili politikalarda, kararlarda, uygulamalarda öğretmenlerin görüşleri alınarak uygulanabilir politikalar belirlenmelidir.” (Ö-4).

“Öğretmen yaptığı meslek ile ilgili karar verici konumda olması gerekir. Bundan dolayı ülkemizde öğretmenin öğrenci yetiştirilmesinde karar verici bir konumda olması mesleğin statüsünü olumlu etkileyecektir.” (Ö-25).

“Öğretmenin okulla ilgili kararlarda etkin rol alması mesleğin statüsünü güçlendirecektir.” (Ö-32)

“Yasa ve yönetmeliklerde öğretmenlere daha fazla karar yetkisi verildiği zaman statüsü de artacaktır.” (Ö-37).

Her meslek sahibi bağlı olduğu meslek grubu veya mesleğin uygulama alanı ile ilgili karar alma sürecinde görüşlerinin dikkate alınmasını ister. Araştırmaya katılan öğretmenler de; eğitim politikasının belirlenmesi ve öğrencilerin eğitim süreci vb. durumlarda öğretmenlerin karara katılımının sağlanması gerektiğini belirtmiş ve bu durumun mesleğin statüsünü artıracaklarını vurgulamışlardır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada öğretmen görüşleri doğrultusunda; öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu ve olumsuz etkileyen faktörleri ve öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek için yapılması gerekenleri belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaçla hazırlanan açık uçlu sorular aracılığıyla öğretmen görüşleri alınmıştır. Alınan görüşler betimsel, içerik ve frekans yöntemleri ile analiz edilerek bulgular ortaya konmuştur. Bu bölümde çalışmanın sonuçları açıklanmış; benzer çalışma ve ilgili literatür ile karşılaştırma yapılarak yorumlar yapılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmada öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu etkileyen en önemli faktörlerin; öğretmenin mesleki ilke ve değerlere uygun davranması, öğretmen eğitimin kaliteli olması, insana yönelik hizmet olması, sosyal ve ekonomik getirisi olan bir meslek olması, aile ve öğrencilerin olumlu görüşleri ve kültürde ve dinde öğretmenin kutsal sayılması olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Devlet ve toplum standartları, okul değerlendirmesi, öğretmen eğitimi, öğretmeni işe alma süreci, öğretmenlerin çalışma koşulları, memnuniyet düzeyleri öğretmenlerin sosyal statüleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Fwu ve Wang, 2002). Öğretmenlik mesleği bir kişilik mesleğidir. Bundan dolayı öğretmen; öğretim sürecine özgü sorumluluklarının önemini bilmeli ve bütün yönleri ile topluma örnek olmalıdır (İlter, 2009; Ergin, 2014). Eğitim, her şeyden önce ahlaki bir faaliyettir. Bu durum, öğretmen kadrosu arasında paylaşılan kültürel değer ve normların önemli olduğunu gösterir (Şişman, 2009). Öğretmen hayatının her safhasında mesleğini sürdürür. Bu nitelik öğretmenin biyolojik, psikolojik ve sosyal istekleri yönünden fedakârlığı gerektirir. Öğrencisinin görebileceği

yerlerde öğrencisinin yapmasını istemediği davranışları kendi yapmaz. Öğretmen meslekî rolleri ile kişisel isteklerinin çeliştiği yerde öğretmenler fedakârlıkta bulunur (Yetim vd., 2004). Kültürün olgun temsilcisi ve modeli olan öğretmenin eğitim sürecindeki rolü vazgeçilmezdir. Öğretmenin en önemli vasfı “güzel insan” olmasıdır. Bundan dolayı öğretmenlik mesleğini icra edenler, toplumunun temel ilkelerine zarar verebilecek ideolojik saplantıları olmayan bir kişi olmalıdır (Yetim vd., 2004; Gönülaçar, 2016). Eğitim sisteminin amacına uygun öğrenciler yetiştirebilmek için öğretmenlerin mesleki ve kişilik olarak iyi yetişmiş olmaları gerekir. Fakat öğretmen, statüsü gereği, yalnız bilgiyi veren kişi değildir; öğrenciye ve topluma karşı tutumları, duygusal tepkileri ve çeşitli alışkanlıkları ile öğrencilerine model olan ve onlar üzerinde etkili olan kişidir. Bundan dolayı öğretmenlerin öğrenciler için pek çok noktada rol model olduklarının bilincinde olmaları gerekmektedir (Kara, 2011; Demir ve Köse, 2016). Bu bulgulara ve literatüre bağlı olarak öğretmen davranışlarının öğretmen mesleğinin statüsünde etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Öğretmen eğitiminin kaliteli olması ve bunun sonucunda nitelikli öğretmenlerin eğitim sisteminde yer alması öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu etkileyen önemli bir etkidir. Öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsü, saygınlığı ve konumu öğretmen yetiştirme işlevinden bağımsız düşünülmemesi gerekir (İlter, 2009; Göker ve Gündüz, 2017). Çünkü öğretim niteliği ve öğretmen niteliği arasındaki ilişki toplumu önemli derecede etkilemektedir. Bundan dolayı eğitim sisteminde görev alacak öğretmenlerin gerek hizmet öncesinde gerekse hizmet içinde iyi bir biçimde yetiştirilmeleri çok önem taşımaktadır (İlter, 2009; Aras ve Sözen, 2012). Öğretmenlik mesleğinin toplum içerisindeki değerini sürdürebilmesi ancak nitelikli öğretmenlerin topluma kazandırılması ile mümkün olabilecektir (Karamustafaoğlu ve Özmen, 2004). Eğer öğretmen yetiştirme sistemi iyileştirilemezse, öteki yetiştirme sistemlerinde düzelmeye beklenmemelidir. Öğretmen yetiştirme sisteminin iyi olması, bütün öteki sistemler üzerinde pozitif dışsallık yaratacaktır (Gönülaçar, 2016). Toplumun eğitimden ve dolayısıyla öğretmenlerden beklentilerinin artması, eğitim sistemi içinde öğretmenlerin rollerini oldukça farklılaştırmıştır. Bilgi çağının temel niteliği, bilgilerin hızla artması ve bu bilgilerin çabuk eskimesinden dolayı beklenen öğretmen rolü değişmiştir. Bu rollerden en önemlisi ise; ihtiyacı olan bilgiye nasıl ve nerede ulaşabileceğini bilen ve bu beceriyi öğrenciye de kazandırabilen araştırmacı öğretmen rolüdür. Bu durum öğretmen yetiştirme sisteminin önemini de arttırmaktadır. Bilgi çağındaki hızlı değişmelerin yansımaları eğitim programlarında yer almalı ve öğretmenlerin, bilgi, beceri ve yöntemler konusunda etkin bir şekilde yetiştirilmeleri sağlanmalıdır (Yetim ve Göktaş, 2004; Temizkan, 2008). Bunun yapılması sonucu bilgi toplumunun istek ve beklentilerini yerine getirebilecek nitelikli öğretmen yetişecektir. Öğretmenin çağın gerektirdiği rol ve beklentileri karşılması toplum nezdinde öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu etkilemektedir.

Araştırma sonucunda öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu etkileyen diğer bir etken ise öğretmenlik mesleğinin insana yönelik bir hizmet olmasıdır. Bireyin toplumsal statüsünün işlevselliği, yani sağladığı toplumsal fayda statüsünün önemli ölçütlerindedir. Birey toplumda ne yaptığına göre derecelendirilir. Bu da yine başkalarının neyin yapılmasının iyi olduğuna ilişkin düşüncesine dayanır (Ceylan, 2011). Öğretmenin toplumda ne yaptığı ile ilgili çalışmalar incelendiğinde gerçekten toplumdaki yerinin önemli olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin; Özbek vd. (2007) yaptığı çalışmada; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerini incelemiştir. Araştırmada; öğretmenliğin toplum kalkınmasında önemli ve sorumluluk gerektiren bir meslek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Karamustafaoğlu ve Özmen (2004) yaptığı çalışmada; öğretmen adayları öğretmenlik mesleğini "yüce bir meslek", "idealim olan bir meslek", "başarılı birey yetiştiren bir meslek", "belirli bir statüye sahip meslek" şeklinde ifade etmişlerdir. Aynı şekilde Koç (2014) yaptığı çalışmada; öğretmen adayları öğretmenlik mesleğini fedakârlık, tedavi edici ve iyileştirici, yetiştirici ve geliştirici

ve yol gösterici olarak tanımlamışlardır. İnsanlık tarihinin her aşamasında ve bütün toplumlarda öğretme ve eğitme işi ve bu işi yapanlar olmuştur. Bu işi yapanlar yeri geldiğinde anne-baba, yeri geldiğinde din adamları yeri geldiğinde o topluluktaki bilge sayılan kişiler olmuştur. Bu zamanda ise bunu yapan kişi öğretmendir. Tüm toplumlarda olduğu gibi geçmişten günümüze kadar öğretmenlik mesleği önemli bir değer olarak benimsenmiştir. Çünkü toplumun hangi kesiminden olursa olsun üzerinde öğretmen emeği olmayan hiçbir insan gösterilemez. Öğretmen yerine göre anne babadan daha çok toplumun çocuklarına emek ve zaman harcamaktadır (Karamustafaoğlu ve Özmen, 2004; Bek, 2007; Ayas, 2009). Öğretmenler toplumları şekillendiren bireylerdir. Gelecek nesillerin daha iyi, daha donanımlı yetişebilmeleri için öğretmenler bir rehber, bir rol modeldir (Özkan, 2017).

Araştırmanın diğer önemli bir sonucu ise; öğretmenlik mesleğinin sosyal ve ekonomik bir getirisinin olması, öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu şekilde etkilemektedir. Toplumsal statü ve ekonomik getiri bir mesleğin profesyonellik göstergelerinden biri olarak görülmektedir. Öğretmenlik mesleğinin toplumdaki statüsünü belirleyen faktörlerden biri de ekonomik getirisidir. Sahip olunan maddi değerler statü için nesnel bir ölçüttür. Sayılabilir ve derecelendirilebilir olmasının yanı sıra bir güçtür (Başkan, 2001; Gönülaçar, 2016 ve Ceylan, 2011). Türkiye'nin ekonomik şartları göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin eğitim fakültelerini tercih etmelerinin, öğretmenliği maddi getirisi az da olsa iş garantili bir meslek olarak görmelerinden kaynaklandığı bilinen bir gerçektir. Çünkü Türkiye'de öğretmenlik, düzenli geliri olan memurluk olarak algılanmaktadır (Karamustafaoğlu ve Özmen; 2004; Gönülaçar, 2016). Türkdoğan (2014) da yaptığı araştırma sonucunda, öğretmenliğin yıllar içerisinde giderek daha fazla ekonomik güvence gerekçesiyle tercih edilen bir meslek haline geldiği sonucuna ulaşmıştır.

Aile ve öğrencilerin olumlu görüşleri, kültürde ve dinde öğretmenin kutsal sayılması öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu etkilemektedir. Çünkü öğretmenin en fazla etkileşim içinde bulunduğu paydaşlar öğrenci ve velidir. Aynı zamanda eğitim sürecinden olumlu veya olumsuz şekilde en fazla öğrenci ve aile etkilenmektedir. Eğitim sistemin en önemli paydaşların öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum, davranış ve düşünceleri mesleğinin statüsünü olumlu etkileyebilmektedir. Bir öğretmenin değer görmesi, okulda nasıl bir yere sahip olduğuyla ilişkilidir (Yazıcı, 2009). Okuldaki değerini oluşturacak önemli paydaşlar ise öğrenci ve velidir. Olumlu kişilik özelliklerine sahip bir öğretmen toplum tarafından takdir edilir, bu özellikleri ile bulunduğu çevrede konumunu yükseltebilir (Bek, 2007). Bir toplumun bir olaya ve olguya ilişkin düşüncesini etkileyen en önemli iki unsur inanç ve kültürüdür. Bireyler inançlarının ve sahip olduğu değerlerin etkisinde kalarak durumları değerlendirebilmektedir. Bundan dolayı bireyin toplumdaki yaygın inanç sistemi içindeki pozisyonu ve dinsel bütünlükle ilişkisi toplumsal statüsü açısından oldukça önemlidir (Ceylan, 2011). Kültürel inançlar, öğretmenlerin statüsünü doğrudan etkileyebilir (Fwu ve Wang, 2002). Öğretmenlik doğrudan insanla ilgili bir meslek olması yönüyle, öteden beri sadece bir kazanç kapısı olarak değil, aynı zamanda kutsal bir meslek olarak görülmüştür. Öğretmenlik denilince bilgi sahibi, sağlam kişilikli ve örnek bir insan akla gelmiştir (Akar, 2007; Akdağ, 2014). Türkiye'de de öğretmenliğin "kutsal bir meslek" olduğu genel kabul görmüş, değer yargılarında ve kültürel gelenekte öğretmenliğin uygulamaları ve mesleki saygınlığı hep tutarlı ve güvenilir görülmüştür. Yani öğretmenlere karşı kültürel saygı hep var olmuştur (Aslan, 2015; Gönülaçar, 2016).

Araştırmada öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkileyen en önemli faktörlerin; maddi getirisinin az olması, öğretmenin olumsuz tutum ve davranışları, özlük haklarının yetersizliği, paydaşlar ile olumsuz ilişkiler, bürokrat ve siyasetçilerin olumsuz davranış ve söylemleri, medyanın mesleği olumsuz etkileyen yayınlar yapması, öğretmenden çok veliye ve öğrenciye değer verilmesi, eğitimde başarıyı yakalayamama ve liyakate uygun

atamanın olmaması olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenler alanda yapılmış çalışmalar tarafından da desteklenmektedir. “Global Öğretmen İndeksi”ne (2018) göre Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin statüsü 100 üzerinden 59.1’dir. Global öğretmen indeksinin 2013 ve 2018 verileri karşılaştırıldığında Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin statü indeksi 2013 yılında 60’ın üzerinde iken 2018 yılında bu indeks 59.1’e düşmüştür (Dolton vd., 2018). Özbek vd. (2007) yaptığı çalışmada öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsü ile toplumsal saygınlığına yönelik ortalama puanlar oldukça düşük düzeyde bulmuştur. Demir ve Arı (2013) yaptığı çalışmada öğretmenler için en rahatsız edici sorunların başında “gelirin düşük olması”, “toplumdaki saygınlığının düşmesi” ile “sık değişen programlar ve mevzuatların geldiği” sonucuna ulaşmıştır. Aydın vd. (2015) de yaptığı çalışmada öğretmenler görüşlerine göre öğretmenlik mesleği diğer mesleklere (% 88) ve önceki yıllara (% 100) nazaran daha düşük bir statüye sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Türkiye’de öğretmenlik özellikle son yıllarda ciddi statü kaybına uğramıştır. Bunun nedenleri ise, öğretmen yetiştirme sistemindeki eksiklikler, öğretmenlerin ekonomik yetersizlikleri ve öğretmenliğe atanma ölçütlerinin sık sık öğretmenlik mesleğinin niteliğine zarar veren olumsuz değişikliklerdir (Başkan, 2001). Öğretmenlik mesleğinin bu gün için Türk toplumundaki itibar ve statüsü diğer bazı mesleklerle karşılaştırıldığında onların çok gerilerinde kaldığı görülmektedir. Öğretmenlerin statüsü çok yüksek değil, ancak saygın bir meslektir. Öğretmenlik mesleğinin çok saygın ve önemli olduğu kabul edilmekle birlikte, meslekler arasında statüsü düşük olanlar arasında yer almaktadır (Çelikten vd., 2005; Torun, 2010).

Öğretmenlik mesleğinin maddi getirisinin az olması mesleğin statüsünü düşüren etkenlerden biri olduğu araştırmanın önemli sonuçlarından biridir. Bir mesleğe atfedilen statü ile o mesleğin maddi getirileri, meslekte çalışanların maaşları, sosyal imkânları çok yakından bir ilişki vardır. Mesleğin maddi getirisi komşular, arkadaşlar ve toplumdaki diğer gruplar arasında kişinin konumunu gösterir (Osunde ve Omoruyi, 2005; Çelikten vd., 2005; Sağlam ve Sağlam, 2005; Aydın vd., 2015). Ekonomik yetersizliğin olumsuz yansımalarından biri ruhsal gerilimdir, strestir. İşten elde edilen gelirin az olması, çalışanın ailesini gerektiği gibi besleyemeyeceği, giydiremeyeceği ve düzenli bir evde oturamayacağı anlamına gelir (Gönülaçar, 2016). Öğretmenlerin içsel ve dışsal motivasyon kaynakları vardır. Özellikle dışsal motivasyon kaynaklarından biri olan gelir düzeyinin düşük olması öğretmenin çalışma performansını etkileyebilmektedir (Yazıcı, 2009). Ülkemizde öğretmenlere verilen maaş ve yan ödeme, öğretmenleri başka mesleklere yönlendirmekte veya ek iş yapmalarına sebep olmaktadır. Bu durum ise öğretmenlik mesleğinin sahip olduğu saygınlığı giderek azaltmaktadır (Tekişik, 1987; Semerci vd., 2012). Tok (1997) yaptığı çalışmada araştırmaya katılanların tamamına yakınının (%96), yapılan işe göre öğretmenlere verilen ücreti yetersiz bulduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğretmen ücretlerinin yetersizliği öğretmenlik mesleğinin itibarını olumsuz yönde etkilemekte ve bundan dolayı da mesleğe daha az yetenekli kişiler gelmektedir (Çelikten vd., 2005). Türkiye’de öğretmenlerin aldığı maaşlar dikkate alındığında mesleğin ekonomik bakımından çok sıkıntılı bir meslek olduğu ortaya çıkmaktadır (Tekişik, 1987; Sağlam ve Sağlam 2005; Doğan, 2005; Çelikten vd., 2005; Övet, 2006; Bek, 2007; Habacı vd., 2013; Torun, 2010 ve Aydın vd., 2015). Öğretmenlik mesleğinin maddi getirisi ilgili son zamanlarda yapılan araştırmalar, ekonomik koşulların genellikle öğretmenlerin mesleğinden ayrılmasına veya başka bir görev yerine geçiş kararlarında önemli bir faktör olduğunu göstermektedir (Wilson vd., 1967). Öğretmenlerin sosyal statülerini anlamak için ülkenin kültürel, ekonomik ve sosyal yönünün de iyi anlaşılması gerekmektedir. Bu konuda akla gelen ilk şey mesleğin ekonomik yönüdür. Öğretmenlerin içinde buldukları ekonomik sıkıntılar, buna bağlı olarak mesleğin toplumsal statüsünün giderek düştüğü bilinen bir gerçektir (Sağlam ve Sağlam, 2005; Övet, 2006; Göker ve Gündüz, 2017). Öğretmenin herhangi bir devlet memuru olarak görülmesi hukuki olarak da diğer devlet memurlarıyla aynı statüde yer alması ücretlerinin de düşük olmasına neden

olmaktadır. Öğretmenin aldığı ücret diğer lisans ögenimi gerektiren mesleklerle karşılaştırıldığında en alt seviyede olduğu görülmektedir. Öğretmenlik mesleği diğer ülkelere göre Türkiye’de eğitim düzeyine göre geliri en düşük mesleklerden birisidir (Bek, 2007; Torun, 2010).

Öğretmenin olumsuz tutum ve davranışları da öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz etkilemektedir. Öğretmenlerin olumsuz kişisel ve profesyonel davranışları öğretmenlerin statüsünü düşürmektedir (Osunde ve Omoruyi, 2005). Statü, kendini işgal edeni niteleyen ve belirleyen bir özelliğe sahiptir. Aynı şekilde statüyü işgal edenler kişilik ve performansları çerçevesinde statüye yeni boyutlar ve katkılar sağlayabilir. Öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsü, saygınlığı ve konumu öğretmen niteliklerinden bağımsız düşünülmemelidir. Zira saygınlığı düşük bir mesleğe kaliteli insan gücü yönelimi ve girdisi de beklenemez (Ceylan, 2011; Gönülaçar, 2016). Öğretmenlik mesleğinde kendini geliştirmiş, öğretmenden beklenen tutum ve davranışlara sahip başarılı bir öğretmen hem mesleğinin statüsünün ve saygınlığının artmasını sağlamış olur hem de öğretmenlik mesleğini nitelikli bireylerin tercih etmesine katkıda bulunur. Öğretmen yaptığı işi öne çıkarmaktan bir şekilde çekiniyor veya öğretmen olduğunu söylemek ona keyif vermiyorsa bu durum öğretmenlik mesleğinin statüsünü düşürmektedir (Okutan, 2007). Öğretmenlikle ilgili olarak her şeyden önce mesleki etik kodların belirlenmesi gereklidir. Öğretmenlik, öncelikle moral bir sanattır. Bu nedenle öğretmenlerin her şeyden önce moral bir lider ve rol modeli olmaları beklenir (Şişman, 2009). Öğretmenin değerleri, tecrübeleri, tutumları kısaca davranışlarının tamamıyla öğrencilerini, toplumu, kendi mesleki geleceğini ve meslektaşlarını etkiler ve onlardan da etkilenerek kişisel ve mesleki varlığını biçimlendirir. Küçük yaşta tanışılan öğretmenler, farkında olarak ya da olmayarak öğrencilerini fikirleriyle, davranışlarıyla, sözleriyle doğrudan etkilemektedirler. Bu durum ne kadar ciddi sonuçlara neden olacağını hissetmeleri bakımından önemlidir (Kara, 2011; Akdağ, 2014).

Araştırma sonucunda öğretmenlerin özlük haklarının yetersiz olması ve öğretmenin paydaşlarla olumsuz ilişkiler yaşamaması ve öğretmenden çok veliye ve öğrenciye değer verilmesi mesleğin statüsünü olumsuz şekilde etkilemektedir. Aydın vd. (2015) yaptığı çalışmada öğretmen statüsünü olumsuz etkileyen en önemli unsurun Milli Eğitim Bakanlığının 147 Danışma Hattı/Şikâyet Hattı olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Karamustafaoğlu ve Özmen (2004) yaptığı çalışmada; öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun, mesleğe ilişkin beklentilerinin istenilir seviyede karşılanmadığı, gelecek kaygısı taşıdığı ve öğretmenlik mesleğinin eskiye oranla saygın görülmediği sonucuna varmıştır. Ünsal (2018) da yaptığı çalışmada öğretmenlik mesleğinin statüsünün öğretmenden çok öğrenciye ve veliye hak verilmesinden dolayı düştüğü sonucuna ulaşmıştır. Türkiye’de öğretmenlere gerekli olan yaşam standardı ve mesleki gelişme olanakları sağlanamamıştır. Öğretmenlerin özlük haklarını iyileştirilmesine yönelik olarak yapılan çalışmalar yetersizdir. Öğretmenlerin yükselme, yöneticiliğe atanma ya da kariyer planlamasına yönelik yapılan düzenlemelerde hala sorunlar yaşanmaktadır (Gedikoğlu, 2005; Habacı vd., 2015). Öğretmenlik mesleğinin statüsünü artırmak için mesleki gelişim programları düzenlenmeli ve tüm öğretmenler için kariyer gelişim fırsatları sağlanmalıdır (Symeonidis, 2015). Mesleğin statüsünü olumsuz yönde etkileyen önemli faktörlerden biri öğretmenlerin mesleki özerkliğinin olmamasıdır. Özellikle eğitim-öğretim ve program boyutuyla ele alındığında, öğretmenlerin mesleki özerkliğinin olmadığını söylemek mümkündür. Öğretmenin programa dönük rolü, sadece uygulayıcı olmaktan öte geçememektedir (Göker ve Gündüz, 2017). Bir mesleğin özlük haklarının iyi olması mesleğin devlet ve toplum nezdinde değer verildiğinin bir göstergesidir. Bu duruma bağlı olarak da mesleği tercih eden kişiler nitelikli bireyler olacak ve bunlar mesleğin gerektirdiği hal ve davranışları sergileyecektir. Mesleğin özlük haklarının iyi olmaması durumunda mesleği icra eden kişi kendini değersiz hissedebilir ve

buna bağılı olarak mesleğin gerektirdiği hal ve davranışları yerine getirmeyebilir. Bundan dolayı da paydaşları ile olumsuz ilişkilere sahip olabilecektir.

Araştırma sonucuna göre; bürokrat ve siyasetçilerin olumsuz davranış ve söylemleri ve medyanın mesleği olumsuz etkileyen yayınlar yapması da öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumsuz şekilde etkilemektedir. Aydın vd. (2015) yaptığı araştırmada öğretmen görüşlerine göre öğretmenlik mesleğinin diğer mesleklere göre (% 88) ve önceki yıllara (% 100) göre daha düşük bir statüye sahip olduğu ve bunun nedeni olarak da üst yönetim politikaların olduğu sonucuna ulaşmıştır. Eğitimde gerçekleştirilen çoğu uygulamanın -olumlu ya da olumsuz- sonuçları çok uzun vadede gün yüzüne çıkmaktadır. Burada en başta toplumun ve yöneticilerin eğitime ne kadar önem verdiği, diğer alanlarla karşılaştırıldığında (sağlık, güvenlik, hukuk vb.) toplum açısından eğitime ne kadar ihtiyaç duyulduğu ve eğitimin ne kadar aciliyet teşkil ettiği sorgulanmalıdır. Dolayısıyla eğitim uluslararası düzeyde çok önem atfedilen bir husus olsa bile, genelde istismara özeld e geçiştirme politikalarına en açık alanlardan birisidir (Bek, 2007; Gönülaçar, 2016). Medyanın öğretmenlerin ve eğitimin kamu imajlarını şekillendirmesinde ve etkilemesindeki rolü yadsınamaz (Hargreaves, 2007). Medyada yer verilen olumsuz öğretmen davranışları veya öğretmenlik mesleğini olumsuz etkileyen olaylara (Film, dizi, haber vb.) yer verilmesi öğretmenlik mesleğini olumsuz etkileyebilmektedir. Türkiye’de öğretmenin statüsünün giderek düştüğu bir gerçektir. Bu sonuç bir anda hissedilmese de uzun vadede bu durumun olumsuz sonuçları (eğitimin kalitesinde, öğretmen ve öğrenci davranışlarında, velinin öğretmene bakış açısı vb.) ortaya çıkacaktır.

Araştırmada öğretmen görüşlerine göre öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirilmesi için yapılması gerekenlerin; mesleğin sosyo-ekonomik yönünü geliştirme, mesleğin toplumsal değerini artırıcı çalışmalar yapma, özlük haklarında iyileştirmeler yapma, eğitim politikalarında iyileştirme, kitle iletişim araçları ile mesleğe yönelik olumlu tutum oluşturma, nitelikli öğretmen yetiştirme ve liyakate uygun şekilde öğretmen seçimi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Toplumsal statü ve ekonomik getiri bir mesleğin profesyonellik göstergelerinden biridir. Öğretmenlik mesleğinin cazip hale getirilmesinin çok boyutlu faktörlere bağılı olduğu söylenebilir. Bu faktörlerin birisi de mesleğin sosyal statüsü ve ekonomik getirisidir (Doğan, 2005; Güven, 2010). Toplumdan topluma değişmekle birlikte genellikle bir mesleğin statüsünün ölçütü sosyo-ekonomik getirisidir. Bundan dolayı öğretmenler mesleğin statüsünü güçlendirmek için öncelikle sosyo-ekonomik olarak iyi hale getirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin sosyal statü problemleri incelendiğinde; genelde en başta öğretmen maaşları ve bunun karşılığında toplumun öğretmene yüklediği görevler akla gelmektedir. Öğretmenlere yüklenen görevler kadar öğretmenlere sunulan imkânların kısıtlılığının da vurgulanması gerekmektedir (Kara, 2011). Bireyler, öncelikle fizyolojik ve biyolojik gereksinimlerini gidermek ister ki, bu durum maddi koşullar ile yakından ilişkilidir. Öğretmenlerin de çalıştıkları işten doyum sağlamaları ve daha verimli olabilmeleri için maddi açıdan belli bir gelir seviyesinin üstünde olmaları gerekir (Habacı vd., 2013). Türkiye’de eğitim-öğretim hizmetlerini fedakarlıkla yürüten öğretmenlerin yaşadığı sorunların temelinde, öğretmenlerin içinde bulunduğu maddi sıkıntı ve toplumda layık oldukları statüye kavuşturulmamasıdır (Başkan, 2001; Çelikten vd., 2005; Doğan, 2005). Semerci vd.(2012) yaptığı çalışmada öğretmenlerin sadece % 8’inin mevcut maaşını yeterli gördüğu sonucuna ulaşmıştır. Öğretmen statüsünü iyileştirmek için öğretmenlerin maaşları ve çalışma koşullarını iyileştirilmelidir (Symeonidis, 2015). Öğretmenlerin kendilerini işlerine verebilmeleri ve daha verimli çalışabilmeleri açısından belki de ilk çözüme kavuşturulması gereken mesleğin maddi çekiciliğini artırmak olacaktır. Öğretmenler var olan ekonomik sıkıntılar nedeniyle kendilerini mesleğine verememekte, geliştirememektedir ve kendi mesleklerine yönelik olumsuz algıya sahip olmaktadır.

Öğretmenlik mesleğine ilginin artırılması ve olumlu tutumların gerçekleşmesini sağlamak amacıyla meslek, sosyal, kültürel ve ekonomik yönlerden iyileştirilmelidir (Yaman vd., 2001; Sağlam ve Sağlam, 2005; Temizkan, 2008; Semerci vd., 2012).

Araştırmada öğretmen görüşlerine göre mesleğin toplumsal değerini artırıcı çalışmalar yapmak öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendireceği sonucuna ulaşılmıştır. Bunu yaparken en çok kullanılacak araçlardan birisi kitle iletişim araçlarıdır. Çünkü araştırmada mesleğin statüsünü güçlendirmek için öğretmenler kitle iletişim araçlarının kullanılması gerektiğini de belirtmişlerdir. Toplum öğretmenlik mesleğini ve öğretmenleri artık “kutsamıyor!” Eskiden her şeyi bilen bir öğretmen camiası vardı; herkes ona bilgi danışırdı. Şimdi öğretmenlerin böyle bir işlevi de kalmadığından, öğretmenliğin erdemi de unutulmuştur (Okutan, 2007). Bundan dolayı öğretmenin toplumdaki yeri ve önemini anlatan kamu spotlarının oluşturularak kitle iletişim araçları ile değerini artırıcı çalışmalar yapılmalıdır. Çağdaş kitle iletişim araçlarının her yerde bulunuşu, gerçeklik imajlarının ve görüntülerin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır (Stromquist, 2018). Ünsal (2018) yaptığı araştırmada dizi ve filmlerdeki olumsuz öğretmen algısı ve olumsuz haberlerin sıklığı öğretmen mesleğinin statüsünü düşürdüğü ve öğretmenin statüsünü artırmak için medyada olumlu imaj oluşturulması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmada öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek için öğretmenlerin özlük haklarında ve eğitim politikalarında iyileştirmeler yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin sayısının çok olması, onlara verilecek özel hakları engelleyici bir faktör olarak düşünülmemelidir. Öğretmenlerin özlük haklarını iyileştirilmesine yönelik yapılan çalışmalar yetersizdir. Öğretmenlik mesleğini ekonomik bakımdan çok cazip hale koyma, kararlara öğretmenlerin aktif katılımı, bazı konularda öğretmenlere özerklik tanıma, öğretmenlik mesleğinin statik, oldukça sınırlı bir kariyer ilerlemesinden daha iyi yükselme ve kariyer planlama ve değerlendirmelerin nesnel ölçütlere dayalı yapılması (Tekişik, 1987; Güven, 2010; Öztürk, 2011; Habacı vd., 2013; Gönülaçar, 2016) gibi alanlarda özlük haklarında iyileştirmeler yapılmalıdır. Özlük haklarındaki iyileştirmeler değişimlere paralel olarak eğitim politikasına dönüştürülmelidir. Öğretmenlik mesleğinin oldukça saygın olduğu Finlandiya’da, okulun izlediği politikalar ve yönetim şekli gibi farklı konularla ilgili karar alma süreçlerinde öğretmene geniş yetkiler verilmektedir. Öğretmene tanınan bu geniş yetki, öğretmenlere karşı saygının ve güvenin bir göstergesidir (Gönülaçar, 2016). Öğretmen statüsünü iyileştirmek için akademik özgürlük, özerklik ve karar alma sürecine katılımın sağlanması gerekmektedir (Symeonidis, 2015). Öğretmenlerin görüşlerine çok az saygı gösterilmesi, işleri üzerinde çok az kontrol sahibi olmaları ve bu kararların başka bir yerde alınması öğretmenleri olumsuz etkileyebilmektedir (Clark, 1997). Türkiye’de bugüne kadar yapılan eğitim reformu çalışmalarında, öğretmenlerin eğitim ve öğretim faaliyetlerindeki söz haklarının, karar alma güçlerinin ve hareket alanlarının genişletilmesi ve güçlendirilmesi açısından pek bakılmamıştır (Öztürk, 2011).

Öğretmen yetiştirme ve geliştirme sürecinde eğitim politikalarının kurumsallaşmaması da mesleğin statüsünü olumsuz etkilemektedir. Öğretmenliğin toplumsal statüsü hem devletin hem de halkın eğitime verdiği önemle de doğrudan ilişkilidir (Göker ve Gündüz, 2017). Öğretmeni yetiştiren kurumlarla istihdam eden kurumlar arasındaki koordinasyon eksikliği (Şişman, 2009), öğretmen yetiştirme sisteminin bilimsel verilere dayanmayan popülist politikalar çerçevesinde sürekli yön değiştirmesi (Güven, 2010), öğretmen yetiştiren kurumlarda öğrenci seçiminin özelliklerinin ya da yeterliliklerinin yeterli olmaması (Şişman, 2009), öğretim ortamının ve faaliyetlerinin düzenlenmesinin yetkisiz ve etkisiz olması

(Öztürk, 2011) ve öğretmen seçimi ve atamasındaki sorunlar gibi konularda politikalar iyileştirilmelidir.

Bir mesleğin statüsünün belirlenmesinde en önemli etkenlerden biri mesleği icra eden kişilerin meslekte iyi olması ve mesleğin gelişmesine katkıda bulunmasıdır. Araştırmada öğretmenler öğretmenlik mesleğinin statüsünü güçlendirmek için nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Aynı zamanda liyakate uygun şekilde öğretmen seçiminin yapılmasının da mesleğin statüsünü güçlendireceği sonucuna ulaşılmıştır. Toplumsal olarak bu denli önemli bir görev üstlenen öğretmenlerin mesleğe uygun yetileri ve mesleğe yönelik olumlu tutumlar geliştirerek yetiştirilmeleri gerekir çünkü öğretmenlik oldukça sabır ve özveri gerektiren bir meslektir. Bunun sağlanabilmesi için de öğretmenlik mesleğine nitelikli öğrencilerin alınması gerekmektedir. Bu durum öğretmenlik mesleğinin statü ve kalitesinin artırılmasına büyük katkı sağlayacaktır (Çelikten vd., 2005; Özkan, 2017).

Bilim, teknoloji, kültür ve sosyal hayattaki değişimler eğitim teorisini ve uygulamasını değiştirmekte, öğretmenlerin de bu değişimlere etkin bir biçimde uyum sağlamaları gerekmektedir. Maalesef öğretmenlerimiz kendilerini geliştirmek için fazla çaba sarf etmemektedirler. Bunun doğal bir sonucu olarak da görevine atanan öğretmen belki de emekli oluncaya kadar ne yazık ki lisans öğretimi sıralarında okulda öğrendikleriyle “yetinmek” zorunda kalmaktadır. Türkiye’de mezun olduktan sonra öğretmenlik mesleğini yapabilmek için başka bir uygulamaya gerek yoktur, bu durum öğretmenin kendini yenilemesine, mesleki gelişimini sürdürmesine katkı sağlamamaktadır (Özsoy vd., 2010; Aras ve Sözen, 2012). Aslında eğitimde birinci öncelik yetiştireceğimiz öğretmenlerin kalitesini artırmak olmalıdır. Bu da ancak sağlam bir öğretmen yetiştirme politikası belirlenmesi ile gerçekleşir. Türkiye’de öğretmen yetiştirme politikası eğitim sisteminin en ciddi konusu olmasına rağmen bu iş yap-boz haline getirilmiştir. Öğretmenlik mesleğinin niteliksel yönünün giderek düşmesinin temel nedenleri arasında, öğretmen yetiştirme politikalarında yapılan değişikliklerin, eğitim sisteminin bütünlüğü içinde kapsamlı araştırma, ön çalışma ve planlama yapılmadan politik dayatmalar şeklinde gerçekleştirilmeye çalışılması gösterilebilir. Aslında; ülkenin sahip olduğu tarih, kültür ve toplumsal yapı dikkate alınarak ve diğer ülkelerin öğretmen eğitimi alanında yürüttükleri çalışmalar takip edilerek öğretmen yetiştirilme politikası belirlenmelidir. Bunun yapılması öğretmen adaylarının neden öğretmen olmaları gerektiğini güvenerek ifade edebilmelerini sağlayacaktır (Karamustafaoğlu ve Özmen, 2004; Ayas, 2009; Azar, 2011; Özkan, 2012).

İstenen türde eğitim vermekten sorumlu olanların önce kendilerinin uygun bir eğitim görmeleri gerekir (Gönülaçar, 2016). Maalesef öğretmenlerin yetiştirilmesinde; eğitim fakültelerindeki öğretim elemanlarının niceliksel ve niteliksel yeterliliği ve eğitim fakülteleri ile okullar arasında (uygulama alanı) yeterli işbirliği sağlanamamıştır (Şişman, 2009; Işık vd., 2010). Kökeni eğitim fakültesi olmayan birçok öğretim elemanı eğitim fakültelerindeki kadrolara geçmiştir. Bundan dolayı da eğitim fakülteleri kadrolarında nitelik bakımından sorunlar yaşanmaktadır. Eğitim fakültelerinde bulunan öğretim üyesi sayısının diğer fakültelerdeki öğretim üyesi sayısından az olması ve öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının en çok eğitim fakültelerinde olması ve fakülteadaki fiziki imkânların yetersiz olması da temel sorunlardan biridir (Eşme, 1999; Üstüner, 2004; Özsoy vd., 2010). Öğretmenliğin her eğitilmiş birey tarafından yapılabilecek bir meslek olarak görülmesi belki de tarih boyunca millet olarak yaptığımız en önemli hatalardan birisidir. Sürekli olarak başka mesleklerden kişiler öğretmen olarak görevlendirilmiştir (Ayas, 2009). Bu olumsuz durumların etkileri yıllar sonra yetişen yeni nesilde, sınıftaki eğitimde ve mesleğin statüsünde olumsuz şekilde yansıdığı görülmektedir. Araştırmada bulgular, sonuçlar ve katılımcıların çözüm önerileri doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir;

1. Öğretmenlik mesleğinin statüsünü artırmak ve mesleğe yönelik olumlu tutumların gerçekleşmesini sağlamak amacıyla öğretmenlik mesleğini ekonomik ve sosyal açıdan geliştirecek çalışmalara yer verilmelidir.
2. Öğretmenin toplumdaki yeri ve önemini anlatan kamu spotları oluşturmalı ve kitle iletişim araçları ile mesleğin değerini artırıcı çalışmalar yapılmalıdır.
3. Eğitim reformu çalışmalarında, öğretmenlerin söz hakları, karar alma güçleri ve hareket alanları genişletilmeli ve güçlendirilmelidir.
4. Öğretmen yetiştirme ve geliştirme sürecinde eğitim politikaları kurumsallaşmalıdır. Öğretmen yetiştirme politikaları, yapılan değişiklikler, eğitim sisteminin bütünlüğü içinde kapsamlı araştırılmalı, ön çalışma ve planlamalar yapılmalıdır.
5. Öğretmenlik mesleğini nitelikli öğrencilerin seçmesi için Milli Eğitim Bakanlığı Yükseköğretim Kurumu ve Üniversiteler ile çalışmalar yapılmalıdır.
6. Öğretmenlik mesleğinin statüsünü veli ve öğrenci nezdinde artırmaya yönelik deneysel çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akdağ, S. (2014). *Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Erzurum Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Akar, E. (2007). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Son Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik mesleğine Verdikleri Değer ve Mesleki Yeterlilikleri (Uşak Örnekleme)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Akyüz, Y.(2012). *Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri (1848-1950)*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aras, S., & Sözen, S. (2012). *Türkiye, Finlandiya ve Güney Kore’de Öğretmen Yetiştirme Programlarının İncelenmesi*. X.Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Niğde.
- Aslan, N. (2015). Öğretmenliğin Meslek Olarak Seçilmesinde Etkili Olan Temel Unsurlar.[The Foundations of The Basic Factors Effecting The Choice of Teaching As A Profession]. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 8(37), 53-64.
- Ayas, A. (2009). Öğretmenlik Mesleğinin Önemi ve Öğretmen Yetiştirmede Güncel Sorunlar. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 1-12.
- Aydın, İ., Demir, T. G., & Erdemli, O. (2015). Teacher’s Views Regarding the Social Status of the Teaching Profession. *The Anthropologist*, 22(2), 146-156.
- Azar, A. (2011). Türkiye’deki Öğretmen Eğitimi Üzerine Bir Söylem: Nitelik mi, Nicelik mi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(1), 36-38.
- Başkan, G. A. (2001). Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Yeniden Yapılanma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(20), 16-25.
- Bek, Y. (2007). *Öğretmenin Toplumsal/ Mesleki Roller ve Statüsü*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Dönem Projesi) Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

- Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Bozdoğan, A.E.; Aydın, D. & Yıldırım, K. (2007). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*. 8 (2), 83-97.
- Ceylan, T. (2011). Toplumsal Sistem Analizinde Toplumsal Statü ve Rol/Social Status and Role in The Analysis of Social System. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 89-104.
- Clark, M. M. (1997). The Teaching Profession Its Qualifications And Status. Clark, M. M.& Munn, P. (Ed.), *Education in Scotland Policy and Practice From Pre-School to Secondary* (s.79-92). New York: Routledge.
- Cüçük, E. (2015). *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Öğretmen Yetiştiren Kurumlara Giriş Şartları ile Usûllerinin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Gaziantep.
- Çelikkaya, H. (2009). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Çelikten, M., Şanal, M., & Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- De Wet, C. (2016). *The Status of Teaching As A Profession in South Africa*. Paper Presented at The Annual International Conference of the Bulgarian Comparative Education Society, Sofia, Bulgaria.
- Demir, M. K., & Arı, E. (2013). Öğretmen Sorunları-Çanakkale İli Örneği. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1).
- Demir, E., & Köse, M. (2016). Öğretmenlerin Rol Modelliği Hakkında Öğretmen Görüşleri. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (53), 38-57.
- Doğan, C. (2005). Türkiye'de Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Politikaları ve Sorunları. *Bilig (Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi)*, 35, 133-149.
- Dolton, P., Marcenaro, O., Vries, R. D., & She, P. W. (2018). *Global Teacher Status Index 2018*.
- Eraslan, L. ve Çakıcı, D. (2011). Pedagojik Formasyon Programı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 427- 438.
- Ergin, Y. (2014). *İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleği ile İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Algulamaları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Eşme, İ. (1999). Bugünün Öğretmen Yetiştirme Modeli: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(11), 141-152.
- Fwu, B. J., & Wang, H. H. (2002). The Social Status Of Teachers İn Taiwan. *Comparative Education*, 38(2), 211-224.
- Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 66-80.
- Göker, S. D., & Gündüz, Y. (2017). Dünya Ölçeğinde Öğretmenlerin Saygınlık Statüsü ve Özlük Hakları. *Milli Eğitim Dergisi*, 46(213), 177-196.

- Gönülaçar, Ş. (2016). Türkiye’de Öğretmen İmajı ve İtibarı Üzerine Bir İnceleme. <http://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/41461508/Turkiyede.Ogretmen.Imaji.ve.Itibari.sgonulacar.2016.pdf>. sitesinden 19.07.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Güven, D. (2010). Profesyonel Bir Meslek Olarak Türkiye’de Öğretmenlik. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 27(2), 13-21.
- Habacı, İ., Karataş, E., Adıgüzzelli, F., Ürker, A., & Atıcı, R. (2013). Öğretmenlerin Güncel Sorunları. *Electronic Turkish Studies*, 8(6), 263-277.
- Hargreaves, L., Cunningham, M., Hansen, A., McIntyre, D., Oliver, C., & Pell, T. (2007). The status of teachers and the teaching profession in England: Views from Inside and Outside the Profession. *The Chancellor, Masters and Scholars of the University of Cambridge*.
- Işık, A., Çiltaş, A., & Baş, F. (2010). Öğretmen Yetiştirme ve Öğretmenlik Mesleği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 53-62.
- İlter, İ. (2009). *Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Ilo–Unesco. (2008). The ILO–UNESCO Recommendation Concerning the Status of Teachers (1966); and The UNESCO Recommendations Concerning the Status of Higher-Education Teaching Personnel (1997), with a Users’ Handbook.
- Jef C. Verhoeven , Antonia Aelterman , Isabel Rots & Ina Buvens (2006) Public Perceptions Of Teachers’ Status İn Flanders. *Teachers And Teaching: Theory And Practice*, 12 (4), 479-500, DOI: 10.1080/13450600600644350
- Kalin, J., Cepic, R., & Šteh, B. (2017). Status of Teachers and the Teaching Profession: A Study of Elementary School Teachers' Perspectives. *Bulgarian Comparative Education Society*, 15, 59-65.
- Kara, K. (2011). *İlköğretim Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğini Etkileyen Faktörlere Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Karamustafaoğlu, O., & Özmen, H. (2004). Toplumumuzda ve Öğretmen Adayları Arasında Öğretmenlik Mesleğine Verilen Değer Üzerine Bir Araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2(6), 34-49.
- Koç, E. S. (2014). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmen ve Öğretmenlik Mesleği Kavramlarına İlişkin Metaforik Algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 47-72.
- Kuş, E. (2006). Sosyal Bilimlerde Bilgisayar Destekli Nitel Veri Analizi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Nakip, C. (2015). *Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Öz-Yeterlik İnançları İle Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bolu.
- Okutan, M. (2007). Öğretmenliğin Statüsü. <http://drmokutan.blogcu.com/ogretmenligin-statusu/2432943> adresinden 19.06.2019 tarihinde alınmıştır.
- Oktay, A. (1991). Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmenin Nitelikleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 187-193.

- Osunde A.U. & Omoruyi F.E.O. (2005). An Assessment of The Status of Teachers and The Teaching Profession in Nigeria. *Australian Journal of Adult Learning*, 45, 411-420
- Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü (2017). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü (2017). Öğretmen Strateji Belgesi 2017-2023. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Özbek, R., Kahyaoğlu, M., & Özgen, N. (2007). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 221-232.
- Övet, O. (2006). *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etmelerinde Etkili Olan Faktörlerin Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özkan, H. H. (2012). Öğretmenlik Formasyon Programındaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (SDÜ Örneği). *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 13(2).
- Özkan, Y. (2017). *Fen Bilgisi ve Sınıf Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Özsoy, G., Özsoy, S., Özkara, Y., & Memiş, A. D. (2010). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etmelerinde Etkili Olan Faktörler. *İlköğretim Online*, 9(3), 910-921.
- Öztürk, İ. H. (2011). Öğretmen Özerkliği Üzerine Kuramsal Bir İnceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(35), 82-99.
- Sağlam, M., & Sağlam, A. Ç. (2005). Öğretmenlik Mesleğinin Maddi Yönüne İlişkin Genel Bir Değerlendirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 317-328.
- Semerci, Ç., Semerci, N., Eliüşük, A. & Kartal, S. E. (2012). Öğretmenlik Mesleğinin Gündemine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Bartın ili örneği). *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 22-40.
- Stromquist, N. P. (2018). The Global Status of Teachers and The Teaching Profession. *USA: Education International Research*.
- Symeonidis, V. (2015). The Status of Teachers and The Teaching Profession. *Education International Research Institute: Belgium*.
- Şişman, M. (2009). Öğretmen Yeterlilikleri: Modern Bir Söylem ve Retorik. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 63-82.
- Taşgın, A., & Sönmez, S. (2013). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliliklerinin Sınıf Öğretmenleri ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi [Evaluation of General Qualifications of Teaching Profession According to Classroom Teachers and Classroom Teacher Candidates' Opinions]. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 3, 80-90.
- Tekışık, H. H. (1987). Türkiye’de Öğretmenlik Mesleği ve Sorunları. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 24-33.
- Temizkan, M. (2008). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 461-486.

- Titrek, O. (2006). Öğretmenlik Mesleği. Eğitim Bilimine Giriş. Editörler: Ş. Erçetin ve N. Tozlu. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tok, T. N. (1997). Öğretmenlik Mesleğinin Öğretmenlerin Gereksinimlerini Karşılama Düzeyi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 10(10), 251.
- Torun, F. (2010). *Farklı Statülerde Çalışan Öğretmenlerin Öğretmenlik Mesleğine Bakışları:(Isparta örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Türkdoğan, S.C. (2014). *Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etmede Etkili Olan Faktörlere Göre Mesleki Kaygıları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Denizli.
- Türk Dil Kurumu (2018). Büyük Türkçe Sözlük.
- Uğurlu, C., & Polat, S. (2011). Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 35(1), 68-74.
- Ünsal, S. (2018). Türkiye’de Öğretmenlik Mesleğinin Statüsüne İlişkin Bir Pareto Analizi. *Sakarya University Journal of Education*, 8(2), 111-130.
- Üstüner, M. (2004). Geçmişten Günümüze Türk Eğitim Sisteminde Öğretmen Yetiştirme ve Günümüz Sorunları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7.
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 45(45), 109-127.
- Wilson, L.J., W. K. Blanche & Wilson, E. N. (1967). The Economic Status of Teachers. *Review of Educational Research*, 37(3), 312-322.
- Yaman, E., Yaman, H., & Eskicumalı, A. (2001). Öğretmenlik Mesleğinin Sosyo-Ekonomik Statüsü/Bu Mesleğin Bir Bayan Mesleği Haline Dönüşmesi Durumu ve Eğitim Fakültesi Üzerine Bir Araştırma. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 53-68.
- Yazıcı, H. (2009). Öğretmenlik Mesleği, Motivasyon Kaynakları ve Temel Tutumlar: Kuramsal Bir Bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 33-46.
- Yetim, A. A., & Göktaş, Z. (2004). Öğretmenin Mesleki ve Kişisel Nitelikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(2), 541-550.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.